

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általunk katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Égész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-Isván-tér 1.**
 Egyes számok kárpótl. a közz. 7. dékben.

Karácsony.

Nem a távol multra tekintek vissza, csupán a folyó év elmult napjaira emlékszem, annak eseményeire, nemzeti életünkre, a magyar földön való helyzetünkre. Elég anyagot nyújt komoly gondolkodásra ily rövid idő lefolyása is egy oly haza történetében, melyben mint boszorkány üstben forr a politikai, a vallási nézeteltérések, ellenkedések, az egyéni akár jó, akár önző, vagy plane rosszat célzó törekvések tajtékzó zagyvaléka és vet oly bösz hullámokata nemzeti élet felkorbácsoló tengere, hogy maholnap majdnem kizárólag csak arra kell szoritkozunk, ha igaz magyarok, önzetlen, jó hazafiak akarunk lenni, hogy egymás ellen védekezzünk, vagy hogy egymás ellen folytassunk mentési munkát a haza közjavanak érdekében. Mindezt pedig keresztény államban!

S mi okozza ezt?

Égész esztendőn keresztül elkeseredetten foly a kiméretlen kenyérharc, a felebaráti szeretetről megfeledkezett ádáz küzdelem, hogy az önző, istenített és minél kényelmesebben kielégíttessék. Azonban a kedves karácsony felé mintha megülpedni látszanék az élet vihára, mintha magába szállani készülne az emberiség.

Mintha a béke angyala lebegne ilyenkor a még néhány nappal ezelőtt a harci zajban tusakodó emberiség fölött.

Talán magasztosabb dolgokról gondolkodik ilyenkor a mégis kibékült emberiség? Talán a boldog mennyből ígért béke töltsé el szívet és nyújt kilátást a béke tartós áldásaira? „Békesség a jóakaratu embereknek!” hangzik Bethlehem felől.

Igen a jóakaratu emberek gondolkodnak is békességről, áhítoznak utána és ennek az egyént, a családot, a társadalmat, a nemzetet boldogító áldásai után. *De csak is a jóakaratu emberek.* Ezek pedig, sajnos, de még nagyon is kisebbségben vannak e hazában. Ezek még egyelőre csak fél kézzel munkálkodnak a jó ügy érdekében, a másik kezükben fegyvert forgatnak az ellenséges indulatu testvérek ellenében, hogy megvédjék a just, melyet a közös édes anya hagyott egyvérbeli gyermekeire. Oh, be fájó tudat ez!

Fájó jelenségek! mert tanubizonyágot tesz arról, hogy karácsony már csak névleg karácsony a magyarnak, már nem a jámbor ősök, a szeretetben edzett, testvériségben összefort és egyetértésben nagyokat művelő elődök áldásteljes, békességes karácsonya. Oh hány, de hány magyarra nézve veszté már el a karácsony

nagy horderejű, keresztény jelentőségét. A mennyei kark énekes evangéliuma a békességről elhangzik s nincs több hatása, haszna a szívekre, mint a léha cigányzenének, melyet mámoros fővel, szenvedélytől égő testtel hallgat az éjjeli kávéház lármás, mivel sem törődő közönsége.

Sötét éj borul az édes magyar hazára. A szeretet, az egyetértés és testvériség napja már régen letűnt e haza egéről. A nemzet boldogulásának e három sarkalatos alapfeltétele ma már csak elcsépelet frázis kontár szájhősök avatlan szájában. Ma már nagyobb részében csak ugy szereti egymást a magyar, ha áldozatba nem kerül, egyet is ért honfitársával, ha a harmadik ütéséről van szó, testvér is a magyar, de csak választáskor, vagy borközi állapotban, vagy akkor, ha az övé az el-sőség, hatalom, dicsőség.

Mind, a kik ezt olvassátok, gondoljatok e szent napokon erről, kockáztassatok m-g egy kis visszapiantást a lefolyt év politikai külmeire, tartatok szemlét közelebbi környezetetek fölött, nézzétek a vallási villongásokat s azokat a nemtelen fegyvereket, melyekkel a magyar testvérek Krisztus egyházát és egymást egyaránt szorongatják, sőt többet, idézzétek vissza emlékezetetekbe azokat a sajnó fájdalmakat, melyeket talán hozzátok legközelebb

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TARCÁJA.

Az ajtómotor.

Pintyőke Boldizsár gazdag ember volt. Habár vagyona nem is ütötte meg a Kecskeméthy haupttrefferjét, annyira mindig tellett, hogy egyenesen Budapestről vezesse be házába a villanyost, még pedig karonfogva.

Pintyőke úr egy örvendetes tévedésen építette föl a vagyonát. Botos ispán volt a báró úrnál, aki rengeteg nagy urodalmában csak egy gazdatisztet tartott, úgy okoskodván, hogy elég egy lyuk egy zseben. Ehun lögg a tévedés. Pintyőke ur abban a jóleső tévhitben leledzett, hogy a rengeteg urodalom tisztára az övé, és mint jó gazda, tetemes summákat rakott félre az évi jövedelemből. A tévedés első esztendejében csak három Mauthner-féle tököt adott el pagodák búbjára gombócna, a második esztendőben száz darab „elhullott” rózsasertés ébredt életre az ő kedviért, a harmadik esztendőben már pár hold erdő siratta a báró urat, akinek igaza volt ugyan, hogy csak egy lyuk van a zseben, de arról még nem is álmodott, hogy az ilyen fene nagy legyen.

Mire Pintyőke ur belátta tévedését, gazdag ember volt. Ez is csak úgy történt, hogy a báró ur egyszer a kezére nézett a kedves ispánjának, azután a szemébe, végül pedig csak a háta közepét látta a távozónak.

Szegény kis Pintyőke, mit csináljon most a kétszáz ezer ropogós forintjával, ami hűségesen

követte őt a száműzetésben? Főispant nagyságos úrnak magánzó lett. (Érdekes, hogy a mai korban sokkal több a magánzó, mint azelőtt.) Úri villát rakatott a Balaton partjára, az öreg laposfejű Badacsonnyal szemközt, beleállított három cselédet, néhány átalag bort, meg egy pár vendégszobát és ezzel kész volt a berendezés. Mert azt meg kell adni, hogy Pintyőke ur igen vendégszerető ember volt. (Sajátságos dolog, hogy akikre valaha csak egy mis-más is kistül, mindre azt mondják: hej, de gavallér gyerek volt!) Megszokta ezt még boldogult gazdatiszt korában, amikor még nem a magából kínálta a vendéget.

A rongyos kétszáz ezer pengőn kívül még három megszokott házi bútor követte szegény kis Pintyőkét: második felesége, (az első sem volt hozzá hűtelen, csak egyszer feketébe öltözködött, szépen elbucszott mindenkítől és elment a másvilágra, ahol egy kis jelenése volt) aki a Pintyőke uram ötvennégy esztendejéhez elég tizennyolc éves volt, a jogász fia, meg egy hasított fülü dakszli. Amig azonban többi a nyomorult Lázár-féle hulladékokkal is megelégedett, az asszony, meg a gyerek erősen vájkáltak a zsebében.

De a kis Pintyőkének is volt úri passziói, akit azért hívoék kicsinek, mert csak a „termete” (értsd: pocak) volt nagy. Cináltatott egy tizenöt személynék való hajócskát, a melyet egy benzin motor, meg egy huszonöt éves, jóformájú masiniszta hajtott. Ezzel aztán nagyra volt. Ha dicsékedett, ha szepet, magasztosat akart mondani, csak úgy fejezte ki magát, hogy: „az én ajtómotorom, az én masinisztám, az én feleségem.”

A próbagaloppa csak legeslegbensőbb ba-

rátait hívta meg, mert különben hadihajón se férték voltak el, lévén egy gazdag embernek annyi jóbarátja, ahány emberrel összeismerkedik. A „Pinty” — erre a névre keresztelte gazdája a hajócskát — remekül szelte a habokat, a mótort, meg a masiniszta csak úgy köpködtek a vehemenciától. A kis Pintyőkének fölfújódott a melle, kivörösödött a nyaka; csak úgy ontotta magából a szép és magasztos mondandóit: „az én ajtómotorom, az én masinisztám, az én feleségem:” utóbbi már csak hivatalból tette hozzá, mert noha a fiatal, második felesége ennyivalóan csinos asszonyka volt, a kis pocak eltompult izlése már nem tudott benne esztétikai gyönyöröket billingézni. Csak ugy csöglézett jobbra, balra a felesége mellett, mint a Varga-gyerek az országúton.

Egy órai kellemes hajóközút után a masiniszta kapott öt pengő „kseng”-ot, Pintyőke tengeri betegséget, a Pinty pedig a földzetére egy jókora foltot, a mely piszkít. Az asszonyka, nem kapott, vagy legalább nem árult el semmit.

Este a kaszinóban — így nevezte el a házigazda a kényelmes karszékkel és konyakos üvegekkel bútorozott dohányzó szobát — nem lehetett birni a kis Pintyőkével. Majd kiugrott a bőrből: az én ajtómotorom, az én masinisztám, az én feleségem. Másnapra egy oszonnás kirándulást terveztek a zalai partokra; a masiniszta jó lesz majd felszolgáló inasnak, meg a Nantsi leányt is elviszik segédszemélyzetnek.

Reggel erős katzénjammerre ébredt a gazda; megártott a dicsőség, a tengeri betegség, meg a konyak.

állók okoztak igazságtalanul és szeretetlenül nektek, s azt fogjátok mondani, hogy igazat beszéltek. Ily körülmények között, mikor lesz békecséges, szent karácsonya e nemzetnek?

Igaz! sőtét az éj; de azért mégis csilagos az ég. A remény csillagai buzdítólag és bátorítólag ragyognak felénk.

Föl tehát a tekintettel, föl a szivekkel, oda, honnan éj idején a csillagok közül kibontakozik az angyalok daloskara s száll a bethlehemi jászol fölé, hogy ott a Megváltó szerető testvér-szive fölött hirdesse nektek énekszóval az égi ajándékot, a békeséget. A csodás csillag is oda gyűjtje a három királyt, mint a világ népeinek képviselőit.

Ime, hol a békeség és a nyomában fakadó igaz haladás, jólét kuforrása!

Szeretetre, egyetértésre és őszinte testvériségre van szükségünk a magyar nemzet e hazát felöllelő szívének és békeségére. A nemzet szívének pedig ezt csakis *fiamnak* szívbeli békesége szerezheti meg. De hogyan?

Keresztény nemzet vagyunk, közös keresztény tradícióink vannak — érvényesüljenek azok. Érvényesülhetnek is ha azokat nem szégyeljük. oktanul elavultaknak, fölöslegeseknek nem tartjuk, magunkat azokon hűtlenül túl nem teszszük, ha szeretetteljesen testvéri jobbot nyújt magyar a magyarnak, egyetértő, hasznos, a nemzet, a hazá, a közös jó ügy önzetlen előmozdításában, a felismert közös ellenség visszaverésében — a békeség kuforrásánál, a bethlehemi jászolyban fekvő és imádott isteni kisdéd előtt

Terezius.

Ablaka a Balatonra nézett. Finom hajnal szellő bodrozta a víz színét, a vén Badacsony meg mintha gúnyosan vigyorgott volna Pintyőke úrra, a ki majd hanyattesett, mikor az automotorját „teljes benzinnel” (ezért a kifejezésért az feleljen, a ki először használta azt, hogy: teljes gőzzel) látta hazafelé vátatni a zalai partok felől. Be is nyit a felesége szobájába: — nézd csak fiam, az a gazember gépész már a saját passziójából is használja az én ajtómotoromat... Ámde az asszonyka ágya türes. Az asztalon cimeres vizitkártya, rajta néhány figyelemmel rápingált betű: — „Ne keress fiam sem engem, sem a gépészt, sem a huszezer pengőt, a mit a konyhapénzen megakarítottam. Szerbusz, pá!!!”

A ki még nem hallott pintyőkét ordítani, most módjában lett volna. Rémséges bögéssel rohant a kis ember a Balatonnak. Le nem vette volna szemét a teljesen üresen közeledő hajócskáról. Együtt érték a partra. A sebeseen rohanó hajó belevágta orrát a partra, egy kicsit tőf-tőfölt még, aztán szétpukkadt, elsüllyedt.

Szegény kis Pintyőkét megsimította a guta, de ő ezt útséknak érezte és elment az első felesége után. A vendégek szomorú arccal segítették a lakásba vinni halottat. A mint kiterítették, Pintyőke ur felült és elkezdett szedte-vettézni. (Meggondoltam a dolgot. Mondok miért hagyjam meghalni azt a derék embert ilyen csekélységért.) Tehát nem ütötte meg a guta. A jó kedve is megtért, mert a jó nevelésű vendégek elég tapintatosak voltak, hogy az ajtótorról, a masinisztráról, meg az asszonykáról előtte ne beszéljenek.

Szülössy Ferenc.

Nevelés három ismeretlennel.

Irta és a belvárosi kath körben 1902. dec. 18-án felolvasta:

Károly Ignác, főgimn. tanár.

Nem rég egy tárcát olvastam, melyben a regények után kapkodók vannak neveltségessé téve. A könyvtáros egy számtankönyvet tett a kirkatba, ez a címe: „Egyenletek a három ismeretlennel.” A lázas olvasók azt hitték, hogy valami regény és örömmel újságolták egymásnak: — „Hallottad-e? új regény három ismeretlennel! emlékszel, mily érdekes volt az is, melyben csak egy ismeretlen szerepelt, hát ez milyen lehet, egyszerre három ismeretlen!” Rögtön meg is hoztatták a regénynek gondolt számtant közközléségen, a legélelmesebb egyenesen kikapta a cseléd kezéből, s a többinek meg se mutatva rohant vele haza, s lázasan neki állt olvasni. Félóra mulva már a másik, rögtön utánna a harmadik kezdhette meg az idegfeszítő élvezetet; másnap már a házmesterné esett neki, de mikor csak számokat talált benne, bosszusan vágta ki az egész tudományos munkát az udvar közepére. Itt azután egy tanult ember akadt rá, a ki nagy élvezettel olvasta a művet.

Nekem is ilyen szép reményeim vannak jelenleg. Erdékesnek ígérkezik beszédem, mert hisz ismeretlenről szól, még pedig három ismeretlenről, de mikor majd megmondom, mi az a három ismeretlen, a mely háromnak ismerete nélkül nevelni ma sok szülő gyermeket, csakhamar le fog lohadni az érdeklődés. Mégis végigolvasom, hisz ha az én eldobott szavaim csak egyetlen komoly hallgatóra találnak, akkor is halát adok Istennek, mert nem hiába beszéltem.

Nem panaszkodni jöttem, nem is vádlok senkit, csak a száraz tényt akarom előadni, amit tíz évi tanári működésem alatt tapasztaltam. A legnagyobb, a legodaadóbb szeretettel akarok beszélni azon szülőknél, a kik előtt az a három dolog ismeretlen, s a mint tanítványaimat folyton ezen három ismeretlen megszeretésére, alkalmazására buzdítom, épügy szeretném az ő édes szüleit is e három ismeretlen megismerésére, gyakorlására rábírn.

E három ismeretlen, a melynek ismerete, gyakorlása nélkül katolikus vallásérköcsi nevelésről szó nem lehet, a mely három a boldogságra való nevelésnek isteni, szent és ép ezért biztos eszköze: a bőjt megtartása, mise hallgatás, gyónás az áldozással.

Most aztán vége az érdeklődésnek, mert hiszen ezek a dolgok a legszárazabb számtannál is unalmasabbak. De ígérem, hogy beszédem nem lesz prédikáció*) s Isten segítségével megkísérlem némi érdeklődést kelteni e három ismeretlen iránt.

De hiszen ez a három nem csak hogy nem ismeretlen a szülők előtt, hanem régen elkapott, divatját mult ódiság, hát hogy meri valaki ezt ismeretlennek nevezni, főképp pedig hogy merészel katolikus értelmiség előtt ilyenről beszélni. Ismeretlennek azért merem mondani e háromat, mert nem a név, hanem annak az életben való alkalmazása, gyakorlása, megvalósítása, szerete ismeretlen sok katolikus ember előtt.

Azt is elmondom, hogy mertem én ezekkel előhozakodni. Mikor felszólítottak, hogy tartsak felolvasást, eszembe jutott a jogos panasz, a mit nem egy szülő ajkairól hallottam, a kik így fakadtak ki előttem:

— Mondja csak, tanár ur, hogyan lehet azt megfejtetni, hogy itt, Mária országában oly sok katolikus középiskola van, a hol csakugyan katolikus módon vannak gyermekeink nevelve; a tanárok megmagyarázzák nekik az önmegtartózkodás szükségességét párosulva a munkaszeretettel; vasárnap, ünnepnap, jó időben naponként szent misét hallgatnak, évenként 5-ször gyónnak s áldoznak, és mégis, milyhét a gymnasiumot elhagyják, minderről mintha soha sem hallottak volna. Itt van például az én fiam, katolikus iskolába járt; jó gyerek is volt, nem lehet mondani. Mikor jógász lett, ha egy nap nincs hus a háznál, már duzzog. Ha szombat mulatságban volt, vasárnap délig alszik, miséről tehát ilyenkor szó sincs. Es a ki még tavaly 5-ször gyónt, áldozott, eszébe sem jut többé.

*) Hisz az idézeteket protestáns, hitetlen, sőt pogány írók tollából gyűjtöttem.

S a mi legjobban elszomorít, diák korában ez oly boldog, vidám volt: annyi dolog mellett folyton jókedvű, meglegedett s most a teljes kényelemben, mikor minden kedvét megadom neki, olyan kedvetlen, sőt néha életunt. Kérdeznek másokat is, mind azt mondja, hogy ő is csak így van a fiával. Mondhatom, nincs a középiskolából kikerült ifjúságban semmi vallás, annál kevésbé kalholikus szellem.

— Ezt a tényt, — feleltem neki — nem vonhatom kétségbe, ámbar nagyon sötét színekkel füstött. Ha találkozik volt tanítványainkkal, meg szoktam tőlük kérdezni, hogy ezt a háromat gyakorolják-e az életben és többen akadnak, a kik soha sem mulasztják el. De azt is meg kell vallanom, hogy sokan elhanyagolják. Mielőtt elszakadnak tőlünk, mindenki megígéri, hogy ezt a háromat meg fogja hősiesen tartani akkor is, ha majd ember kell a gátra, de csak azok tartják meg, a kik szüleit életben is látják e háromat; a többitől a lelkesedés boldogító szárnyait csakhamar leveri a mostani borzasztó hitközöny. Ekkor a panaszkodó szülőhöz e kérdést intéztem:

— Hát mondja csak igazán, hogy ezt a háromat a mit mi szeretett tanítványaink lekérte kötöttünk, látta-e a kedves fia az ő szüleinél?

— Bizony, — felelte ő — az igazat megvallva, nem igen látta. En olyan iskolába jártam, a hol ezekre kevés gondot fordítottak. Mindig irigyletem azokat a boldog embereket, a kik mind ezt a háromat megvalósítják, el is képzeltem, hogy mind a három mennyire szükséges és hasznos, látom, hogy ezek nélkül nem is katolikus az ember, éppen csak úgy él, mint a protestáns, de nem tudtam a fejemet ráadni soha. Bőjtöst eszünk néha, de nem épen pénteken, hanem a mikor megkivánjuk. Misére is elmegyünk itt-ott, de már a gyónás, áldozás, bizony nem tudnám megmondani, mikor voltam utoljára. Tudom én, hogy a katolikus ember boldogságának föltétele épen ez a három, azért adtam fiamat az urakhoz, hogy ezek megtartására neveljék, de magam már vén fa vagyok.

— Látja, — mondom — ebben találok én a legfőbb okot arra, hogy mi a szülők jó példája nélkül hiába erőlködünk a katolikus hitélet felmentésén. De nemcsak mi vagyunk így. Például a Jézus-társasága Kalocsán; évenként 400 ifjat nevelnek a konviktsban, s kérdeztem egyikőtől, van-e hitélet dolgában eredmény? Azt mondta, hogy a főrangú családoknak és azon szülőknél a gyermekeiket kivéve, a kik maguk is hitük szerint élnek, az eredmény aránylag csekély.

Es ez nagyon természetes is. A mit a fiugyermek szüleitől, főleg apjától lát azt megtartja életében, de a miben nem adnak neki példát szülei, hiába minden buzdítás és nevelés.

A gyermeki lélek hasonlít a kristály-tiszta tavacskaéhoz, mely az erdő mélyében el van rejtve. Ebben a kis tavacskaiban visszatükröződik az egész környezet, de a kis tengerszem kiváltékon a hozzá legközelebb álló két fatörzsre néz fel folytonosan, a melynek tővéből fakadt. A gyermeki tiszta lélekben is visszatükröződik az egész környezet, de a lélek szemel folytonosan arra a két legkedvesebb törzsre vannak függesztve, a kiktől Isten után életét vette. Ha e két kedves törzsről lelketlen kezek az előítélet és álszemérem, a hitközöny és hangzatos gunyszavak fejszecsapásaival levagdosják a három életadó ágat, akkor ennek a száraz, hitélet nélkül tengődő törzsnek képe maradt meg a gyermeki lélekben is. — A mi hatásunk erre a kis tavacska csak olyan, mint a fölötté elvonuló termékenyítő felhő. A A felhő képe is visszatükröződik a tavacskaiban, esőjével fel is frissíti annak vizét, de ha a felhő és tavacska elválnak egymástól ismét csak a két fatörzsnek képe lesz maradó.

Eszembe jut egy igen találó mese a rákokról és halakról.

A rákok boldogtalanoknak kezdték magukat érezni, hogy minden állat előre megy, csak ők mennek hátrafelé. Elhatározták, hogy ha már ők ilyen szerencsétlenek, legalább fiaikat másképp nevelettik. Azok ne legyenek olyan boldogtalanok, mint ők. S a kis rákokat oda adták a halakhoz nevelésbe. A halak szeretettel fogadták a kis rákokat, teljes erőfeszítéssel dolgoztak s a kis rákok kezdték a halak példája és utmutatása szerint előre menni. De mikor elváltak a mestereik.

tól, s visszakerültek az öreg rákokhoz, csakhamar elfelejtették, mit tanultak a halaktól. Öregiek példája szerint megint csak hátrafelé kezdtek mozogni. Nagy mérgesen rávált egyikre az öreg: „Hát erre tanított a mestered?” Mire a fiatal rák: „Nem a mesterem, hanem az öregem.”

A szülők közül is sokan érzik boldogtalanságukat: tudják ennek okát is, hogy a hitélet terén hátrafelé mennek. De a fiaikat szeretnék boldognak nevelni. Bizalmuk, reményük mibenlünk van. És mi szeretettel fogadjuk az ő gyermekeiket, mondhatom, teljes erőfeszítéssel dolgozunk, egész életünket gyermekeik nevelésére fordítjuk s a hitéletben való előrehaladásuk szemmel látható, de csak addig, míg velünk vannak. Ha tőlünk elszakadnak, szüleik példája szerint ők is hátrafelé mennek a hitéletben.

Pedig e három ismeretlen elkerülhetetlenül szükséges a boldogságra.

Azért, ha valamely szülő boldogságra akarja nevelni gyermekét, annak ezt a hármat okvetlenül saját életében meg kell valószínűsíteni. És meg is valószínűsíteni minden szülő kövétel nélkül, ha e három ismeretlenek a nevelésben, az életben való rendkívüli becsét, értékét ismerne.

De a legtöbb szülő úgy van e három ismeretlennel, mint a szegény halász a nagy darab gyémánttal. Az isteni Gondviselés háromszor huzatta ki vele a gyémánt-követ, de ő nem ismerte annak értékét, visszavetette, neki nem kell. Végül annyit mégis megtett, hogy hazavitte s gyermekeinek dobta oda, hadd örüljenek, legyenek vele boldogok. Azokat csakugyan boldoggá tette a kő, s mikor az éjjel bevilágította az egész lakást, mintha nappal lett volna, akkor gondolkodtak csak a szülők, hogy jó lenne ezt a fényes követ saját boldogságukra fölhasználni. S a mint tudjuk, föl is használták annak értékét, s a boldogtalanságból egyszerre boldogságra ébredtek.

Ép így sok szülő, mivel nem ismeri ezt a három gyémántot, csak értéktelen kőnek gondolja és visszaveti: neki nem kell. Legföllebb annyit tesz meg, hogy gyermekeinek dobja, hadd örüljenek, a mint egy apa csakugyan e szavakkal írta be hozzám a fiát: „Nevelje kérem vallásosan, gyermeknél ez nagyon fontos.”

De százszor fontosabb volna, hogy a gyémánt ragyogása egész lakásodat bevilágítsa; kötelessége volna ezt a fényes követ magának a szülőnek is felhasználni, még pedig saját és gyermekének boldogságára, akkor ezt a mostani sív-ir földi sötétséget nappali fény világítaná be, ezt a boldogtalanságot a boldogság váltaná fel.

Részemről tanítványaim szülei közül csak azokat tudom boldogoltnak, a kik ezt a hármat ismerik, szeretik és gyakorolják, mert a szenvedések sötét éjszakáján mesterséges, földi világítás mit sem ér, ezt a kísérleties sötétséget csakis e három isteni gyémánt ragyogása oszlatja el.

De itt az ideje, hogy erről a három ismeretlenről is mondjak egy-két szót. Lássuk be, mily drága és szükséges kincset hanyagolunk el e három ismeretlenben, értjük meg, hogy e három ép oly fontos és nélkülözhetetlen a léleknek, mint a testnek az étel, ital, álm; ezek nélkül meghal a test, a három ismeretlen nélkül meghal a lélek.

Az első a bőjt megtartása.

Felhozhatnám, hogy a kereszténység isteni Alapítója erre minden keresztény hívének példát adott, hogy a miképen ő cselekedett, mi is akképen cselekedjünk, hogy a ki utána akar menni, az tagadjá meg magát. De hát mutassunk rá azon tényre, hogy a leghíresebb orvosok pusztán egészségi szempontból ajánlják a hústól való tartózkodást, és a testi egészség állandó fentartására nélkülözhetetlenek, a hosszú életre legbiztosabb szernek tartják.

Annál fontosabb az önmegtartás a lelki egészség biztosítására. Az embernek küzdelméi középett. oly nagy szüksége van akaraterőre. Hisz ha szenvedélyeit, vágyait fékezni nem tudja, biztos a bukása. Akaraterőt pedig csak az önmegtartásból meríthetünk. Ha valamelyik tanítványunkat rábírtam, hogy az önmegtartást bármily csekély mértékben is kitartóan gyakorolja, arról a fiúról jót merek állani, hogy megállja helyét mindaddig, míg az önmegtartás akaraterőző eszközeit el nem dobja magától. S ha bármely szülő gyermekével csak némi önmegtartást gy-

korlatat, abból a fiúból engedetlen, elpuhult, léha, „hítvány gyenge báb” nem lesz soha.

Egy atyáról tudom, hogy fiának ebéd végén, mikor holmi édességet hoztak be, azt mondta: „Te ebből nem kapsz.” Mikor az édes anya négy szemkőzt kérdezte, miért e kegyetlen tilalom, azt felelte: „Hadd tanulja meg kívánságait, vágyait fékezni ártalmatlan dolgokban, akkor majd meg tudja magát fékezni az ártalmas, bünyös dolgokban is.” De nincs is a fiával soha a legkisebb baj sem.

Ki merem mondani, hogy ezen első ismeretlen nélkül akaraterős embereket nevelni nem lehetséges.

Térjünk át a második ismeretlenre. Tudjuk tapasztalatból, hogy az ember egy héten át úgy elmerül az anyagaikba, hogy e hosszú idő után a léleknek életszükséglete az a kis félóra, a mit a teremtmény Teremtője társaságában eltölt. Üdül ez a léleknek, melyből új erőt merít a küzdésre. És hogy protestáns lélek is mennyire képes sejténi érezni a szt. mise hallgatás hasznát, Jókából idézik, kik érdeklél olvas és hall mindenki.

A „Közművelődés”-ben gyönyörűen kifejti, mily türes avallás szt. mise nélkül. Engedjék meg, hogy szóól-szóra idézhessem ezen szavait.

„Zárda van a közelben, magányos kedves helyen. Oda zárandoklok, ha nem lát senki. Kezdetben történetesen a kíváncsiság vonzott a zárda templomába, ha a szent éneket hallám, most az ájtatosság vezet oda. Oh mennyivel szentebb az áhitatnak ez a helye a mi pusztá, kopasz inaházainkhoz képest! Bármerre nézek, átszelemült alakok csoportjait látom, a kik áldanak és szólitának! S ama titokzatos hangok, melyek úgy látszanak, mintha a mennyekből szállanának le és angyali énekkarrá egyesülének, elragadják lelkemet egy ismeretlen óhajtott világba; aztán az a méla csönd, melyet csak a mise csengegyü-csengése szakít meg; meg a pap alakja, ki mint egy tulvilági lény áll az oltár előtt és oly nyelven beszél, melyet az emberek meg nem értenek, csak maga az Isten. Ha kimegyek a templomból, úgy érzem mintha Istenrel beszéltem volna. Öszintén tiszteltem a katolikus vallást riaszt magasztosnak találom, szertartásaiban sok eszményi rejlik. Ha katolikusnak születtem és nevelkedtem volna, huzgó fia lennék az egyháznak. Mily prózai egykedvűséggel teljesítik a mi (kálvínista) egyházzolgáink szent hivatásukat! Ima, ének, szent beszéd nekik csak napszámos munka. Nem áll a vallás gyakorlásra csupán énekből és imádkozásból! — Hogy áradjon ki azoktól áldás, kik maguk sem telvél legbensőbb áhitattal? Ilyen emberek csak mások hitét gyonyolni képesek, míg sajátjukat megvetik!”

(Folyt. köv.)

Közgyűlés a városnál.

Utolsó közgyűlésre gyűlt össze hétfőn városunk törvényhatósága. Tervezetek, remények esztendeje volt ez is és családások jartak a nyomában, mint az előbbinek. Nem előre mentünk, hanem visszafelé. Villanyos világítás fogja ugyan sötét utcáinkra szó:ni halvány fényét, de sajnos! nem az emelkedő jöletét, inkább a szegényedésünket fogja sugaraival bevilágítani. Sötét, szomorú kilátások, csüggedő remények! Hiába! nem nekünk adatott, hogy városunk fejlődésének és haladásának gondolataival vigasztaljuk magunkat. A bizottsági tagok egybegyűltek s hogy a város-házán kimutassák, miszerint igazán szívesen látatnak, úgy befűtöttek, hogy az izzadságs cseppei sűrűn hullottak a tar és nem tar koponyákról. Vagy talán egyéb mellékgondolat kerengett, hogy a jó álmosító meleg elbágyassza az izmokat, a beszélni kívánók hangszálait, hogy megóvja őket a nagybott kedélymozgalmaktól, hogy egy kis csendes guta félelmével riaszson vissza a hosszabb beszédétől.

Fiáth Pál báró főispán 9 órakor nyitotta meg az ülést. A következő ülés határnapját január 26-ára tűzte ki.

Először a választásokat ejtették meg. Közülük csak egy kellett meglepetését, hogy Alaghy Dezső tanácsost kibuktatták a közigazgatási bizottságból s helyette 39 szavazattal Tóth Aladár

választották meg. Beadott összesen 65 szavazat. Megválasztottak: Dr. Saára Gyula 65, Kárl József 64, Dr. Kövesi István 63, Dr. Löwy Károly 55 és Tóth Aladár 39 szavazattal. Kaptak még: Alaghy Dezső 26, Kovács István 7 és Pénzes Imre 2 szavazatot.

A bizottságok és szakosztályok ujjaalakítása a következőképp történt:

Igazoló választmány. A főispán elnöknek ki-nevezte Dr. Fanta Adolfit, tagoknak: Id. Almásy-Ferenc, Dr. Eisenbarth Károly és Sommer Mór; a közgyűlés megválasztotta tagokul: Farkasdy Dezső, Hübner Károly, Laufenauer Ferenc, Tóth Artur és Töltényi Antal.

Lóavató bizottság. Megválasztottak: elnöknek Nagy Ignác; tagoknak: Almásy József és Birkl János. Hivatalból tagjai: Keresztes Ignác közíg. tanácsos és Horváth Sándor városi állatorvos.

Pénztári napbiztosok. Megválasztottak: Id. Almásy Ferenc, Boros Sándor, Dieballa György, ifj. Eisenbarth Ágoston, Dr. Fanta Adolf, Farkasdy Dezső, Flaskár József, Galambos István, Havranek János, Kégl Miklós, Dr. Löwy Károly, Pásztor Sándor, Dr. Ráday Lajos, Dr. Saára Gyula, Schlammdinger Alajos, Schlammdinger Antal, Sommer Mór, Tóth Artur, ifj. Tógl Gyula, Tremkó József, Vaimár Ferenc és Véber Károly.

Tisztí-ügyészi helyettesé továbbra is megválasztott: Dr. Ráday Lajos.

Az esküdtépes férfiak összeíró küldöttség. Megválasztottak: (Belváros) Dr. Eisenbarth Károly és Tóth Artur; (Palotaváros) Boros Sándor és Lasits István; (Tótváros) Laufenauer Ferenc és Mészáros József; (Vízváros) Flaskár József és Id. Knittelhoffer Károly; (Felsőváros I. kerület) Almásy József és Bergei József; (Felsőváros II. kerület) Antal Ferenc és Kis Mihály.

Az esküdtépes férfiak névjegyzéke elleni felszólalások elbírálására kiküldött bizottság. Megválasztottak: Boros Sándor, Karl István, Dr. Kövesi István, Pápay Nándor, Dr. Saára Gyula és Tóth Artur.

A megszünt bizottsági tagok helyei ekként töltettek be: az aggintézi bizományba P. Nagy János és Szabó B. András; a városház-építő bizottságra Pápay Nándor; a gazdasági szakosztályba Jankovits István, a katonaiügyi szakosztályba Radics György, a borellenőrző bizottságra Richter József, a pénzügyi szakosztályba Laufenauer Ferenc választottak be.

A cselédszervező intézetre és cseléd menedékházra vonatkozólag a közgyűlés felírt a miniszterhez, hogy létesíteni óhajta ha a miniszter beleegyezik, hogy a cselédkere vonatkozólag kötelező legyen. A miniszter ebben az egyéni szabadság korlátozását látván, visszaküldte a tervezetet. Réz István főkapitány a terv meghiusulása után kéri, hogy az irattárbá tétessék. Farkasdy Dezső nem elégszik meg ennyivel, hanem kéri, hogy utasítsák az ügy a tanácshoz újabb terv csinálás szempontjából.

A három kéményseprői kerület némi változtatással továbbra is fennmarad.

Az idej aszfalt burkolást felülvizsgálván a mérnöki hivatal, jónak találta s a költségek kiutalványozását javasolta, a mibe a közgyűlés beleegyezett. Dr. Saára Gyula és dr. Farkasdy Dezső figyelmeztetik a főmérnököt, hogy a gyalogjárókon egyes helyeken mélyedések vannak, s kéri, hogy azok kijavítsanak, mivel az aszfalt-társaság úgy is kötelezve van szerződésileg a javításokra. Winkler főmérnök megígéri a bajok orvosoltatását.

A Szent-ferenciek templománál az iskola-utca aszfalttal való beburkolása következtében új kölépcsőre van szükség. Havranek polgármester kéri, hogy a költségek felét 322 kor. 56. fill. vállalja magára a város, a mibe szívesen bele is egyezett.

Néhai Prifach József nagyrépost 200—200 koronányi hagyatékát az árvaéai, illetőleg aggintézetű alaphoz csatolták.

Következett egy kínos ügy, Seidel Lajos volt rendőrfőkapitány kéréme, a melyben a várostól kegydíjat kér. A jogügyi szakosztály véleménye szerint Seidel nyugdíjra nem tartja igényt, mert állásától megfosztott s a büntetőörvény-könyv paragrafusai szerint is elítéltetett. Kérésének csak kegyelmi uton lehet eleget tenni. Az orvosi szakvélemény alapján munkaképtelen s

csuzos bántalmi miatt sem képes a munkára. A pénzügyi szakosztály 100 kor. havi segélyt indítványozott. Havranek polgármester azon kellemes helyzetben van, hogy pártatlanul szólhat a dologhoz. A 100 kor. havi segélyt sokalja, hanem 2 koronát indítványoz naponként. Pénzes Imre elszomorítottan találja a tanács indítványát. Mindenki segélyt kér s azt hiszik, hogy a város fejsz téhen. Seidel önhibájából került jelen szomorú helyzetébe, azért az aggintézetben kéri őt elhelyezni, a hol más polgárok is kaptak munkaképtelenségük idejére helyet. Csöppenszky Mihály dr. hasonlóan a város a jótékonyág kimerítésének tartja a segélyezést. Havranek József polgármester véleménye szerint eléggé megbűnhődött már Seidel az ő tévedéséért, épen azért ne büntessék tovább. — *Farkasdy* Dezső szerint Seidel kezdődött és nem segélyezést kér, tehát kéri levenni az ügyet a napi rendről. Hátha nem fogadja majd el. *Kováts* István tapintatos, szép felszólalása döntötte el az ügyet. Kétféleképen bűnhődött Seidel: fogelmi és bírói uton. A hivatalvesztés büntetése még most is rája nehezdedvén, munkát nem kaphatna. Nem veszi be se ég, se föld. A városnak azonban kötelessége róla gondoskodni s így elfogadja a polgármester indítványát. *Tóth* Artur szintén óhajta a javaslat elfogadását s óhaját humanizmus által indokolja. *Szabó Rakos* András sok igazságot talál a Pénzes Imre indítványában, *Saára* Gyula dr. *Kováts* István indítványához csatlakozik s Seidel munkaképtelenségének idejére mindig visszavonható (ha esetleg Seidel magaviseletével nem érdemelne meg,) két hetenként előfizetendő napi 2 kort. indítványoz. Pénzes Imre zároszávában kijelenti, hogy a város érdemes polgárait nem szokták így elbánásban részesíteni. A szavazásnál Pénzes Imre indítványa mellett 21-en, *Kováts* István és *Saára* Gyula dr. indítványára 43-an a tanácsra 5-en szavaztak. Pénzes Imre bejelentette, hogy lebezz.

A képviselők névjegyzéke össze van állítva, egy példányban *Toth* István főjegyzőnél van szemlére kitéve.

Havranek József polgármester, bejelenti, hogy az V. ker. honvédpárancsnokság egy, esetleg két zászlóalj számára új laktanya építésére nézve kér véleményt a városotl. Városunk forgalmát nem lehet másként emelni, mintha katonaságot hozunk. Próbáltunk más adalapot teremteni. Nem sikerült. Az önálló vámtérület eszméjének háttérbe szorultval minden vállalkozó félti a pénztér nálunk elhelyezni. Próbáljuk a Felmayergyár és a Déli-Vasut továbbá katonaság nélkül elképzelní városunkat. Kihalt volna. Abban az esetben, ha a katonaságból meg egy zászlóalj jut városunknak, hajlandó volna az építésbe belemenni. Ellenkezőleg csak a belvárosi kaszárnya átalakítását javasolja, helyül pedig a budai uton, vagy az Erzsébet-ligettel szemben fekvő helyet indítványozza. *Farkasdy* Dezső dr. köszöni a polgármesternek, hogy a katonai dolgok iránt így érdeklődik és elhelyezésükre terveket csinál. De négy év előtt, mikor *Dieballa* György a kaszárnya építését javasolta, akkor ő a belv. laktanya átalakítását indítványozta 40,000 kor. költséggel. Akkor épen azt helytelenítette, a mi mellett most állást foglal. Ha a Proviant ház üres lesz, valamint a belv. kaszárnya is, újabb két hely szakad a nyakunkba, a melynek nem tudjuk hasznát venni. Követeli, hogy a polgármester 3 hónap alatt terjesszen be tervet a nevezett épületek hovatfordítását illetőleg. *Dieballa* György kidobott kiadásnak tartotta a belv. laktanya átalakítását, most is az a véleménye. *Saára* Gyula dr. köszöni a polgármesternek, hogy oly szép karácsonyi ajándékról gondoskodott. Csillogó remények csüngnek a fán, de fél, hogy éppen úgy semmivé lesznek, mint az eddigiek. A polgármestert még magasztalja: az iparvállalatokat, kaszárnyákat, stb. s mind légvár. Csak egy bizonyos, hogy odajutottunk, mint a könnyelmű adószágcsináló, az idén 1 millió 200,000 koronával emeltük a város terheit. Nem hiszi, hogy az új vállalatok kifizették magukat. Általánosságban szépek, de a részletek mindig lehangelők. Tessék szakemberekkel apróra letárgyalni az ügyet és úgy hozni a közgyűlés elé. Ha általánosságban elfogadjuk a javaslatot, azt fogják mondani, hogy a részletek elfogadása becsületbeli kötelesség. *Havranek* József szerint *Saára* nem ismeri a tárgyalások menetét. A kaszárnyák

kifizetik magukat, hiszen Eperjesen vállalkozó is akadt, a ki a bérjövödelmek fejében magára vállalta a 'az építést. *Csöppenszky* Mihály szintén részletes terveket kér, mielőtt a tárgyalásba belemennék. Mi lesz ha szerződés után a katonaság itt hagy bennünket. Havranek polgármester: Eszerint semmiféle bérházat sem lehetne építeni. *Tóth* Aladár szerint egy új zászlóaljat szeretnének kapni s a polgármester mégis kettőnek akar kaszárnyát építeni. Nem szavazhat így a polgármester indítványára. Végül a nagyon megcsappant számú bizottsági tagok elvben mégis csak megszavazták a honvéd-, a honvédhúszár-, valamint a csendőr-laktanya építést is (az utóbbit a vásártérre az igazságügyi palota mellé.)

Fűrész József rendőrbiztosnak, tekintve érdemeit, ismét megszavazta a közgyűlés a személyes pótlékot.

Báró *Fiáth* Pál, elnöklő főispán meleg szavakkal köszönte meg a bizottsági tagoknak érdeklődését a város ügyei iránt s boldog ünnepeket kívánt. *Saára* Gyula dr. a közgyűlés érzelmeit tolmácsolta. A főispánban nem föllebbvalót látunk, hanem gondos, szerető jóakarót, a kihez a legösszebb hála és ragaszkodás fűzi a város lakosságát. Örömmel kíván a főispánnak és családjának boldog ünnepeket. Élénk éljen és zárta be szavait, valamint a közgyűlés ez évi működését.

UJDONSÁGOK.

— **Királyi elismerés.** Ő Felsőge a király elrendelte, hogy gyerkényi *Pyber* Ignác székesfehérvári 17. honvédelmagozredbeli 1. oszt. századosnak a legfelsőbb meglegedés tudtul adassék. Ezzel egyidejűleg Ő Felsőge *Hevesi* Béla csendőrküretbeli őrmesternek a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Karácsonyi ünnepélyek.** Velencéről értesítenek bennünket, hogy öt vasárnap gyönyörű karácsonyi ünnepély volt az oyoda apró növénydekei örömeire. Mészleny *Benedek* és *Meszleny* Pál földbírtokosok családjai, a kiket jóságukért és a szegények iránt való páratlan jóságúgukért mindenki áld, karácsonyfával lepték meg az apró népet, a mely csak úgy roskadozott a rája rakott ajándékok súlyától. De ki tudná elképzelní a boldogságot a mely a gyermekek szívét eltöltötte, mikor a ragyogó gyertyatábor világánál szinte a meyországot látták leszállani körüjük. Természetes, hogy a Jézuska ajándéka nem csupán édességből állott hanem meleg ruhácskák is jutottak a szegényeknek, a kik áldva emlegetik azóta is, ezután is a Jézuskát, a ki oly jó szívet adott az embereknek.

Hasonló örömnünnepről értesítenek bennünket *Vaálból*, a hol szintén megrakott karácsonyfa várta az oyoda apró népet. Itt az előkelő hölgyeket illeti meg az elismerés adója, a kik a kis Jézus szeretetétől áthatva összegyűjtötték és összerakták a szeretet ajándékait s annyi mindenfélével lepték meg az apróságokat, hogy azok hálattal szívvel imádkoznak a kis Jézust szerető jó emberekért.

— **E jegyzések.** *Heissler* Béla, sárosdi jegyző jegyet váltott *Kapossy* Marika sárosdi tanítónővel, *Kapossy* *Endre* főgimnáziumi tanár bájos nővérével. Isten áldása legyen a tiszta szerelem-től áthatott ifju szívnek boldog frigyén. — *Gulyás* *Kornél* zámolyi ev. ref. lelkes eljegyezte *Boros* *Sándor* helybeli sütőmester, vár. biz. tag szép és kedves leányát, *Amáliát*.

— **Gyermekek felruházása.** Az *Egyenlőség* hazafias asztaltársaság szombaton 7 hónap alatt egybegyűlt jövedelméből 8 szegény gyermeket látott el teljes téli ruházattal. A gyermekekhez *Szitts* *Lajos* a társaság elnöke intézett szép beszédet, figyelmeztetve őket a hála kötelezettségére, melynek legjobban akkor felelnek meg, ha vallásos, jó erkölcsű, becsületes emberekké válnak. Majd társasvácsora következett, a melyen *Bilkei* *Ferenc* hitoktató mondott meghatót szavakkal hálás köszönetet a jötevőnek, kik adományaikkal ez éhez és didergő gyermekeknek könnyeit törölték le.

— **A basa-utcai rablógylkosság.** A kezdetben oly rejtélyes basa-utcai rablógylkosság ügyében lépésről-lépésre követték a vizsgálatot. A borzalmas eset felderítése alkalmával már legelső intézkedésében elhibázott vizsgálat végre befejezést nyert. A nyomozás több irányban folyt s 17 napi kutatás után egyedül *Krausz* *F.* Vilmos pénzügynök személye körül csoportosultak a már kezdetben sem teljesen ismeretlen terhelő körülmények akként, hogy előzetes letartóztatása szükségessé vált. Néhány nap hiján 4 hónapja immár, hogy *Krausz* *F.* Vilmos az ügyéségi fogház vizsgálati foglya. Azóta ez az ügy rengeteg tortúrán ment keresztül, egy hatalmas aktacsomó jelzi a bűnper nagyságát. A szerencsétlen véget ért áldozatot. *Bernáth* *Júliát* kétszer is felboncolták s az először bámulatos orvosi vélemény most már a a legilletékesebb helyen korrigáltatott meg, a mennyiben igazságügyi orvosi tanács az exhumálás eredményeként minden kétséget kizárólag konstatálta, hogy *Bernáth* *Júliát* meggyilkolták. Elszakvélemény után a rablógylkosság tényét a fenforgó ténykörülmények teszik kétségtelenné. A vizsgálat ezzel most már teljes befejezést nyert, az ez ügyre vonatkozó iratok a vizsgálóbírótól az ügyészhez kerülnek. Az ügyészi vádindítványt, melynek indokolása árkusokra terjed, a vádtanács veszi bonckés a' a s a mennyiben a kiderített körülmények *Krausz* *F.* Vilmos pénzügynök tettességére engednek következtetni, nevezett vád alá helyeztetik s a borzalmas ügyben a februári esküdtbíróság mond ítéletet.

— **Az ipartanács tagjai.** A kereskedelmi és iparkamara részéről a törvényhatóság mellett fennálló ipartanácsban az 1903. évi rendes tagokul *Keresztes* *Zsigmond* és *Schlamadinger* *Alajos* póttagokul *Karl* *István* és *Boros* *Sándor* választattak meg.

A vármegyei ipartanácsba rendes tagokul *Bruck* *Arnold* rácalmási kereskedő és *Reich* *Alajos* moóri bognár, póttagokul pedig *Lóvy* *József* csákvári kereskedő és *Venczel* *István* sárbogárdi csizmadia választattak meg.

— **Köser-munka.** A „Közegészségügyi Kaulaz” f. hó 20-iki számában egy vágóbiztos a következő kérdésre kére feleletet:

„Két hónapja vagyok községemben vágóbiztos, oly községben, hol évente 750—800 drb. szarvasmarhát vágnak — kivételre is — és pedig kivétel nélkül zsidó szertartás szerint s közben olyan dolgokat tapasztaltam, melyek megérdemlik, hogy velük foglalkozzunk, mert veszélyesnek tartom, különösen a tuberkulózis terjesztése szempontjából. De másrészt nem tudom, nem ismerve a zsidó szertartást, hogy beavatkozhatom-e a dologba s erre nézve kérném szerkesztő urnak becses véleményét a kérdések és feleletek rovataban. Az eset a következő:

A *metész*, mielőtt az állat nyakát átvágná, az élesre fent kére *rákóp* s a nyálával teszi a kést csuszamlóssá. Ha azután a 'tűdön valami összenövést vagy hárttyát talál, a következő processusnak veti alá: a 'tűdőt valamelyik mészároslegényvel felfuvatja, telefuvatja levegővel s a közben iparkodik az összenövést vagy a rátapadt álhárttyát úgy megoldani, miáltal ismét *többször* *rákóp* s a 'tűdőre s nyálával megnedvesíti, hogy a 'tűdőt meg ne sértse s így *köserre* tőgye.”

Válaszul két neolog' izr. rabbi kijelenti, hogy a köpködést a ritus szerint melegvíz pótolná s a fenti tényt *disznóságnak* minősítik. Erdekés azonban, hogy az aut. *orthodox* izr. hit' *fekezelmek* 20 *kitűnő* *rabbimusa* *kéretett* *fel* *ismételt* *megkeresésre* *sem* *adnak* *felvilágosítást*. Ezek valószínűleg nem tekintheték ez az eljárás *disznóságnak*. De hisz ez így történik máshol is, nálunk is!

— **A színházi bizottság figyelmébe.** Ily című hírünkre a következő sorokat kaptuk:

Nagyrabecsült Szerkesztő Úr. Becses lapja két legutóbbi számában — sok szót eszt a kedvezményes jegyekről s ezzel összefüggésben a „Nádor”-utcai tőzsdéről. A lap legutóbbi száma egyenesen reámutat a baj forrására, hogy a színházgazdó tartozik a tőzsdének s a színházat, illetve annak jégeit kiszolgáltatja adóssága fejében. Legyen szabad ez utóbbi közleményre a közönség tájékoztatása végett reflektálnom s egyúttal a meggyanúsítás ellen védekezni. Első sorban is nem tartozom Székesfehérvárról senkinek, tehát a tőzsdének sem. A most divó „kedvezményes” jegyrendszer nem az én „öcska vas” lomtáromból került ki, már bejövét találtam itt. Elődeim tették divattá s mint célszerű és kénytelen üzletet (nem jegyek eladásáról lévén szó) s mint lehető legjobbat, elfogadom. Célszerű azért, mert tudvalevőleg minden hivatal s nagyobb testület (vasut, posta, városháza, törvényszék, gyárak, egyetlek stb.) e városban 20—30%-ig terjedő kedvezményben részesülnek. Kénytelen azért, mert a közönség olcsóbb árú jegyekhez lévén szokva, nem akarja drágábban megfizetni. A „Nádor” utcai tőzsdé hasonló kedvezményen nagyobb csoport jegyet árusít s igazán megfárad, hogy azokon tulajdon. A helyek beosztásánál a közönség érdekeit képviseli, a jegyek eladásával a színház javát szolgálja. A színházgazdó, a ki havonta tizenegyezer (11000) korona kiadással dolgozik Székesfehérvárról, kapva kap azon, hogy jegyein túladjon: mert az anyagi pangás szárnyát szegi az ideális vágyaknak. Így aztán lehorgaszítjuk fejünket — s handlézunk a jegyekkel. A mi a közönség sérelmét illeti, erre nézve nyugtassa meg a tisztelt cikkről úr háborgó lelkiismeretét. A ki színházba akar jönni, valahol csak kap jegyet; ha nem a tőzsdében, bizonyonnyal a színháznál, hol eddigelő nagyon gyakran áldogálhattak volna a nap minden szakában tömeges mennyiségben. Jelen sorokkal tartoztam az igazságnak s igazgatói reputációmnak. Fogadja nagyrabecsülésem kifejezését mindenkor hiva

Kunhegyi Miklós,
a városi színház igazgatója.

E nyilatkozatra kevés a megjegyzésünk. A lényeg az, a mit a direktor ur beismer: „handléroz” a jegyekkel. Célszerűnek tartja ezt a színházgazdó ur s indoklásul a Krausz-trafikot egy rangra emeli a városházával s több más felsorolt hivattal, mert bizonyára azt hiszi, hogy a Krausz-trafik városház, posta, vasut stb. stb. Engedje meg a direktor, hogy háborgó lelkiismeret nélkül bátrak vagyunk más véleményen lenni: s eme véleményünket nyilvánítani is. Ha a direktor ur a „handlé”-rendszer cél szerűnek tartja, jegyeket deponálhat Grósz, Auernbach, Hoffenreich stb. stb. öszereksnék. Visszatérünk e tárgyra.

— **Árvák karácsonya.** Az árvaházi karácsonyára a következők adakoztak: dr. Városy Gyula megyéspüspök 20 koronát; özv. Végzy Ferencné 2 kor., Szommer család 6 kor., Szenczy Győző 5 k., Szögyény-Marich Julia 4 k., Gremsperger István 5 k., Heckenast Kálmán 2 k., özv. Szammer Pálné 2 k., özv. Szammer Imréné 2 k., 12. Uhlanus-ezred tisztikara 50 k., özv. Farkas Jánosné 2 k., Névtelen adakozó 10 k., Szammer Kálmán 3 k., Kempelen Imre 20 k., Schlammdinger Alajos 2 k., özv. Madaras Lipótné 10 k., Katona Horváth István 10 k., Szuborics Jenő 20 k., Felmayer István és fiai 20 k., N. N. 50 k., Lakatos Károlyné 10 k., Vertheim Armin 4 k., Vaimár Ferenc 4 k., Knazovitzky Béla 8 k., Pénzes Imréné 3 koronát, mely adományokért az árvák nevében köszönetet mond *Havranek* József polgármester.

— **A kath. Legényegylet** ifjúsága karácsony másnapján este fél 8 órákor Erdőssy Károly egyik pástorjátékát adja elő az egylet Kossuth-utcai helyiségében. Szereplők lesznek: Szaller József (Illés öreg pástor) Szabady István (Aron, Illés elzüllött fia) Bäder Juliska k. a. (Eszter) Ocsipa Mariska k. a. (Első anyja) Szakos István (Szent József) több apró anyja és több pástor.

Az egylet helyiségének szűk volta miatt az ifjúság vasárnap megismétli az előadást.

— **Kinevezés** *Fiáth* Pál báró főispán Horváth Viktor napidíjas jogszigorlati közigazgatási joggyakornokká nevezte ki.

— **Szent Antal kenyere.** Velencéről értesítenek bennünket, hogy a karácsonyi ünnepek előtt szent Antal perselyéből 12 leányt és 6 fiut ruháztak fel. Összesen 106 korona és 8 fillért fordítottak a szegény gyermekek ruhájára, mely összeg a Szent Antal iránt hálás hívek jótékony adományából gyűlt össze.

— **Dr. Szigeti Mór** seregélyesi kórorvos fegyelmi ügyével hétfőn foglalkozott a fegyelmi választmány s az ügyiratokat érdemi határozat nélkül pótlás végett visszaadta az alispánnak.

— **Nemes szívek hagyatéka.** A városház nagytermében ma délután a szeretet, a lelki jószág végezte nemes munkáját. Reé István főkapitány ugyanis ma délután osztotta ki néhai Tölteni Károly és Orsonits Istvánné alapítványainak kamatait. Az elsőből 8 elszegényedett iparos, az utóbbiból 83 iparos özevge nyert a szeretet ünnepeinek előlapján vasiztató segélyt. Áldott legyen a nemes szívű alapítók emléke.

— **Figyelem! Edison legújabb találmánya.** A lángeszű fedező egy legújabb találmányról szól a napi sajtó, a mely teljesen székségtelenné teszi az ugynevezett titkos írást, a melynek a diplomáciában, mint tudjuk, igen fontos szerepe van. Az egész szerkezet alig nagyobb egy szivartárcánál. A szerkezetnek van egy titkos rugója, melyet meg kell nyomni, a mire a gépecske megszólal és elmondja az üzenetet. Alkalmunk volt látni egy ilyet, melyet Bsi-Hu-Fuang kínai alkirály küldött Európába. A rugó nyomására a gép megszólalt és érthetően a következőket mondta: *Állítom Budhára! hogy az V. honvédkerületi zenekar a legjobb honvéd zenekarok egyike. Egyszer inkognitó meghallgattam a Fekete Géza tulajdonát képező „Otthon” kávéházban s véglelenül sajnálom, hogy a J. hó 26-án, azaz pénteken este tartandó hangversenyen nem lehetek jelen.* Nem lehetetlen, hogy Edison újabb találmányát a jelzett válogatott műsor estélyen a kávéházban a közönség is megismerje.

— **Inkolabeszárás.** Nemcsak a kis iskolások réme a vörheny, megijeszti az a nagyokat is. Szombaton temették el Gervain Istvánt, a főgimn. IV. o. tanulóját, a ki vörhenyben hunyt el. Az orvosi vélemény oly veszedelmesnek találta a rettetes kört, hogy a főgimnázium és főreáliskola rögtön bezárását indítványozta. Így a diákok egy nappal korábban jutottak a vakációhoz. Persze örültek, már t. i. a ki örülhetett, a kinek a de-rült ábrázatát fanyarrá és keservesé nem tette a karácsonyi értesítő.

— **A megyei árvaház első lakói.** Fejérvármegye árvaházi igazgató választmánya által a legutóbb tartott ülésen a martonvásári árvaházba a következők vétettek fel: a *székesfehérvári* járásból Berta Lajos keresztesi, Baracsi Pál, Baracsi Julianna és Csizmadia János polgári-í. Somogyi Erzsébet gárdonyi, Amler János és Teréz zámolyi; — az *adonyi* járásból Eskulits Magda ercsi-í, Juhász Rozália battai; — a *vaali* járásból Nagy Anna és István vaali, Lesznyák István tárnoki, Pollák Mór k.-sz.-péterii Raab Jakab martonvásári, Ürögi Julianna mányi, Szarka Erzsébet bicskei, Szalai Lajos k.-sz.-péterii, Tóth Julianna alcsuthi, Kurucz István és Ilona k.-sz.-péterii, Császár Julianna tabajdi, Kund Katalin diósi; — a *moóri* járásból Horváth József moóri árva gyermek.

— **Baromfiállítás.** Vasárnap a tüzoltó őrtanyán baromfiállítás volt, melyen 45 kiállító 133 tyuk kiállításával vett részt. A kiállítók közül huszonnégy elismerő oklevelet, a következő huszonegy pedig egy-egy fajkakast kapott jutalmul: Vimmer Józsefné, Kasó Mihályné, Bruza Józsefné, Link Istvánné, Mődlich Rudolfné, Pauer Jánosné, Gangl Pálné, Antal Judosné, Hoffer Alajosné, Pinke Istvánné, Antal Ferencné, Knittelhoffer Károlyné, Ruska Ferencné, Knittelhoffer Ferencné, Hegyi Borbála, Szigl Józsefné, Langmáhr Józsefné, Bogya Ferencné, Knittelhoffer Jánosné, Almásy Józsefné és Fister Jánosné.

— **A színházi bizottság** tegnapi ülésén konstatálta, hogy a székhelyi színházterületre pályáztak Kunhegyi Miklós, Balla Kálmán, Halasi Béla, Micsei F. György, Szabadhegyi Aladár és Deák Péter. Az igazgató-választás a f. hó 30-án Székesfehérvárról tartandó színi értekezleten lesz s kétségkívül a Nádor-utcai trafik jelöltjének, Kunhegyi Miklósnak, győzelmével végződik.

— **Próbavilágítás.** A villanyos lámpákkal a próbavilágítás holnap csütörtökön, azaz karácsony első napján este lesz.

— **Katonazene.** Az V. honvédkerületi zenekar f. hó 25-én azaz holnap este az „Elite kávéházban hangversenyt tart. Tekintettel arra, hogy a jelzett kávéházat Kácsér Samu üzlet tulajdonos tetemes költséggel renováltatta, sőt meg is nagyobbította, a közönség kényelmes elhelyezést nyer s mert a tulajdonos pontos kiszolgálásról is gondoskodott, ez az üzlet az igényeket teljesen kielégíti.

— **Vörheny.** Nemcsak városunkban öltött oly veszedelmes mérvet a vörheny, a megyének is igen sok kiséget inficiálta ez a makacs betegség. Legutóbb Zámolyon terjed annyira, hogy előreláthatólag nagy pusztítást visz véghez a gyermekek között.

— **Meghívó.** A székesfehérvári Polgári Dalkör f. évi december hó 31-én az „Otthon kávéház”-ban hangversennyel egybekötött Szilveszter estélyt tart, melynek műsora a következő: 1. Megnyitó, „Rákóczy-induló” előadja a zenekar. 2. Meguntam az életem, egyveleg, Lányi Ernőtől, éneklő a dalkör. 3. Amor ballet, keringő, Berger-től, előadja a zenekar. 4. Az erdő alkonya, Schmöltner B. J.-től, éneklő a dalkör. 5. Költő és a paraszt, Verdítől, előadja a zenekar. 6. Legszébb madár az ég alatt, egyveleg, Mocsáry Imrétől, éneklő a dalkör. 7. Spanyol tánc keringő, Linka Kamiltól, előadja a zenekar. 8. Pepitánt Genéetől éneklő a dalkör. Belépti díj személyenként 60 fillér. Kezdeté este 8 és fél órákor. Kitűnő ételek és italok felszolgálásáról mérsékelt árak mellett gondoskodik az „Otthon” kávéház tulajdonosa.

— **Fedeztetési állomások.** A gazdaközönség érdekében közöljük az 1903. évre megállapított fedeztetési állomások lajstromát. A zárjelben levő szám a ménék számát jelzi. Az állomások a következők: Duna-Adony (3), Alcsuth (2), Baracska (3), Bicske (4), Csákvár (2), Dunapentele (2), Ercsi (2), Etyek (2), Gyuró (2), Hercegfalva (3), Káloz (3), Lovasberény (2), Nagy-Perkát (3), Ondód (2), Pázmánd (2), Polgárdi (3), Sárbogárd (2), Sárkeresztúr (4), Sár-Szent-Miklós (2), Seregélyes (3), Soponya (4), Székesfehérvár (4).

— **Két kisebb tanuló úri családnál teljes ellátásra felvétetik. Korrepetíció és szigorú felügyelet.**

— **A vegyi ruha tisztítás** a gazdálkodás, a mai kor iparágának egyik első helyét foglalja el. A vegyi utoni tisztítás által nemcsak a tisztaságot érik el, de egyúttal a szövet vagy ruhadarabok a moly és bacillusok és más betegségek ellen is megferőtlenítetnek.

Ez ideig Magyarországon kevés helyen van bevezetve, mert a sok kontár elnyomta ennek fejlődését, a mit a nagyérdemű közönség eddig nem vett figyelembe, pedig egy a ruhadarab, valamint az emberi egészségre szerfölött veszélyes, ha a ruhák rendetlen kezelés és tisztogatásában részesülnek. Az ilyen kontároknak nem rendelkeznek sem berendezéssel, sem a kívánt gyakorlattal, mire a nagyérdemű közönség b. figyelmét felhívom, hogy az ilyen kontároknak kezükbe ruhadarabokat adni óvakodni méltóztatassanak.

Teljes tiszteltel

PAPP Károly,

szelyem kelme fésülő és vegyi ruhatisztító.
Városház-tér 5.

A „Székesfehérvári Naptár.”

—Lápjunk egy olvasójától a mai napon a következő levelet vettük:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

B. lapja legutóbbi számából értesültem arról, hogy a „Székesfehérvári Naptár” az 1903-ik évre megjelent.

A lap rövid kritikája az új naptárról nemcsak hogy ki nem elégített, de kíváncsivá is tesz. Óhajtottam látni azt a naptárt, melyben a halottégetesnek csinálnak propagandát, no meg az igazat megvallva, azoknak a „modern íróknak” a dolgai is érdekelték.

TÖGL és SZLANYINKA

Férfi-szabók

Sz.-Fejérvár, Szt.-Imre-utca 1. sz.

Van szerencsénk a m. t. közönséget értesíteni, hogy megérkeztek az őszi és téli idényre való legújabb divatu szövetek, melyből mindenkor dús raktárt tartunk.

Jutányos ár és pontos kiszolgálás!

TEA**RUM**

Törmelék tea	1 deka.
Souchong finom	3 kr.
Kaisow orosz	5 kr.
Mandarin chinai val.	8 kr.
Császár keverék	10 kr.
Assan nagyon erős zamatós	10 kr.
Pecco virág, zamatea	14 kr.
Klgrm vételnél olcsóbb.	12 kr.

SZIGETHY TESTVÉREK

FÜSZER-, CSEMEGE-

ÉS BORKERESKEDŐKNÉL

* SZÉKESFEHÉRVAROTT. *

Kossuth-utca.

Cuba rum	1 liter.
Ananas rum	frt. 1.20
Jamaikai legfin.	" 1.80
Jamaikai különleges	" 2.20
Brazíliai 1 ¹ / ₂ liter	" 2.80
	" 1.50

E fajok

kicsinyben is kaphatók.

Nagy karácsonyi vásárunk

már megkezdődött és tart 1902. december hó 31-ig.

Csakis ezen időre szállítjuk le összes raktáron levő cikkeink árát mélyen a beszerzési áron alul. Nemcsak karácsonyi és újévi ajándék cikkek, hanem

vászon-félék, kész női és férfi fehérneműek, szőnyegek,

női és férfi szövetek, kész női felöltők, szőrmeárúk

és sokoldalú üzletünk összes cikkei kaphatók alkalmi vételi áron.

Óriási maradék vásár!

Női szövetek, selymek, flanellek, barchet maradékok minden elfogadható áron adatnak el.

Vidékre mintákat készséggel s bérmentve küldünk s beérkező megrendeléseket pontosan elintézzük.

Karácsonyi vásárunk minél élénkebb igénybevételért esedezve maradunk

kiváló tisztelettel

SCHUBERT és SCHLESINGER.

Székesfehérvár, Nádor-utca.

Első székesfehérvári aranyozó- és templomdiszító műterem

és saját készítményű

TÜKÖR-, KÉP- ÉS KÉPKERET-RAKTÁR.

Alapított 1865-ben.

Jelenlegi tulajdonos: **Hj. Schaumann József**, aranyozó- és templomdiszító, ki bármiféle új és régi aranyozást, templomdiszítést és minden e szakmába vágó munkát és szent szobrokat tartós és jó kivitelben, jótállás mellett készít.

Raktár és iroda:

SZENT IMRE-UTCA,
(Barátok épülete.)

SZÉKESFEHÉRVÁR,

ISKOLA-UTCA.
(6. szám.)

Meghívó.

**A duna-ado nyi keresztény fogyasztási-
és értékesítő szövetkezet**

1903. évi Január hó 6-án délután 3 órára

a kath. népkör helyiségében

KÖZGYŰLÉST

hírdet,

melyre a szövetkezet tagjait meghívja
az Igazgatóság.

A gyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság- és felügyelő bizottság előterjesztése az 1901. évi üzletév eredményéről.
2. Az igazgatóság javaslata a tiszta nyermény felosztására nézve.
3. Az alapszabályok 26, 29, és 33. §-ainak módosítása.
4. A felügyelő bizottság megválasztása az 1902. üzletévrre.
5. Két igazgatósági tag választása.
6. Egyéb indítványok.

Karácsonyi cukorka-áru**≡ KIÁLLÍTÁS ≡**

megtekintésére felhívom a nagy-
érdemű közönség b. figyelmét.

Minden e szakba elképzelhető:
csokoládé-cukorka, cukrász dai sü-
temény és karácsonyfa-díszek ezer-
és ezer fajtája bámulatos olcsón
kaphatók.

Lakodalmi, báli és más alkalmi
sütemények és torták megrendel-
hetők helybe és vidékre.

Tisztelettel

Kitreiber Nándor utóda,

első székesfehérvári cukorka-gyára,

Nádor utca 10. sz.

Táncanfolyam megnyitás!

Alulírott okl. tánc tanár Magyarországi
Központi Tánc tanítók Egyesületének ellenőre,
Balaton-Földvár állandó tánc tanára, van sze-
rencsém tisztelettel tudatni a nagy közön-
séget, hogy 1903. Január 1-én az Iskola-utca
10. sz. a. Langraf-féle házban

a tánc- és illemoktatást
megkezdem.

Beiratkozni lehet naponta lakásomon
Iskola-utca 8. sz. II. ajtó.

A nagy közönség szives pártfogásába
ajánlva, maradok kiváló tisztelettel

Bauer Antal Zsigmond,

okl. tánc- és illem tan.

A duna-ado nyi keresztény fogyasztási- és értékesítő-szövetkezet**MÉRLEG-SZÁMLÁJA.****Vagyon.**

Felvételtett 1901. december hó 27-én.

Teher.

Készpénzkészlet		187983	504 tag 1351 üzletrész á 10 korona	13510
Árukészlet		2057716	Hitelezők	2047943
Adósk		1307063	Tartalékalap 1900. évről	86345
Berendezés	113979		38 darab be nem váltott 1900. évi szelvény	38
15% leírás	17097	96882	Egyenleg mint nyereség	274287
Alakulási költség	50877			
15% leírás	7632	43245		
5 drb. központi üzletrész		500		
III. sz. fiók-üzlet dohánytőzs előleg		9936		
Zsir és buza előleg		10550		
		3763375		3763375

Kiadás.**VESZTESÉG- ÉS NYERESÉG-SZÁMLA.****Bevétel.**

Személyzet fizetés	496245	137.194 korona 21 fillér áru forgalom után nyers bevétel mint nyereség	1429096
Házbér	1000		
Adó	150422		
Világítás	7422		
Biztosítás	11389		
Berendezésből 15%	17097		
Alakulási költségből 15%	7632		
Szállítás és fuvar	320543		
Üzleti költség	44059		
Egyenleg mint nyereség	274287		
	1429096		1429096

Duna-Adony, 1901. december hó 27-én.

Pájer s. k., Roth s. k., Szatory s. k., Csöngedy s. k., Dr. Sajgó s. k., Dobrohoczky s. k., Pletser s. k.,
igazgatósági tagok. elnök. igazgatósági tagok.

Ezen veszteség- és nyereség-számla a felügyelő-bizottság által megvizsgáltatván, rendben és a kereskedelmi törvényekkel megegyezőnek találtatott. — Duna-Adony, 1902. évi Január hó 11-én.

Pikola József s. k., Köller János s. k., Dr. Mészöly József, s. k., Apt Ödön, s. k., Brambring Vilmos, s. k., G. Schmidt Ferenc, s. k.,
felügyelő-bizottsági tagok.

Megjegyzés: A szövetkezeti tagok száma az 1901. év végén 504 volt. — Belépett 14, — kilépett 10 tag. Üzletrész visszafizettetett 0.

Nyomatott Számmer Káimánál, Székesfehérvárott.

A „FEJÉRMEGYEI NAPLÓ” KARÁCSONYI MELLÉKLETE.

A betlehemi jászol.

*Fordult az év. Ért új határt.
S szívünk mit olyan várva várt,
— A ragyogó szép tiszta éjt —
Mint fényes álom, visszatért.
Szent ünnep-éj! te égyítő,
Mely leszálls angyalszárnyakon,
Csillagsugár fényárba von,
Köszönt az ember-millió!*

*Fordult az év . . . Mily változás!
A szemnek fáj a megszokás . . .
Mí gondolatnak is merész,
Kész művé alkotó az ész
S a művek száz meg száz sora
Milyen dicső, minő remek!
De nincs, nincs egy se remekebb,
Mint Bellehem kis jászola!*

*Fordult az év . . . Mily haladás!
Alig kelt eszmét hajt a más.
S mi tegnap még sejtés, titok,
Holnap tudássá válni fog.
De minden eszmény, gondolat
Mily meddő, változó s kevés,
A fényből gyöngye szintörés —
Mely nem e jászolból fakadt.*

*Fordult az év . . . Egy új világ
Zeng új korszakból glóriát.
S mit szentül hitték századok:
„Gyermek-mesévé” változott.
És hull az átok, gúny sebez . . .
— De az a dal oly ihlető,
S a nagy világ ma összefő
A pásztorok zengéséhez . . .*

*Szent jászol! üdv bölcsője te,
Váltságunknak dicső helye!
Fordulnak évek, ezredék,
Eszmék tért nyernek, vesztenek:
A hitforrás e tiszta ér
Megis rajtad sugárzik át,
S hozzád az elfajult világ
Karácsonyestén visszatér.*

*Szent jászol! Légy hát üdvözölt!
Örökségévé tetti a föld.
A hit szentélylyé avatott,
Mely nekünk Megváltót adott.
S a megváltott ember sereg
Köréd im összegyűl s örül,
— Terjedjen hát köröskörül
Az örök Béke s Szeretet! . . .*

Párkányi Norbert

Karácsonyi visszaemlékezés.

(Rosegger után szabadon átdolgozva.)

Körülbelül tizenkét éves voltam. A szent este előtti hajnalban atyám odajött ágyamhoz, és vállamat megrázva felébresztett.

— Kelj fel, mondani akarok valamit.

Szememet csak kinyitottam minden nehézség nélkül, de a felkelés bizony nehezemre esett ilyen szokatlanul korai órában! Midőn boldogult anyám segítségével nagy nehezen felöltözködtem, s az elem tálat levest is már majdnem felszűr-csölttem, végre lassankint az álom is eltűnt szememből. Ekkor, atyám mellém ült és így szólt:

— Péter, most vigyázz arra, a mit mondani fogok. Adok egy üres zsákot, valamit hozol benne; vedd magadhoz a botomat is, valamint a kézilámpát, mert künn még sötét van, s a sötétben a rossz és jéggel borított utakon könnyen érhetne valami baj. Lenézz L . . . városba, hol Poprádi fakereskedő még mindig tartozik nekem annak a veres-fenyőnek az árával, melyet még a nyáron két forint harminchat krajcárért vettem. Nagyon kéretem őt, hogy fizesse meg; szépen, udvariasan kopogj az ajtaján, a kalapodat is levedd, hogyha szobájába lépsz. Ha a pénzt megkaptad, elméssz Pável kereskedőhöz, s ott bevásárolsz két kiló sót, tíz kiló nullás lisztet, a hentesnél pedig szintén két kiló zsírt és ha mindezt bevásároltad, szépen hazajössz.

E közben anyám is felöltözködött, az is mellém ült; s mert a többi hat kis testvérkém még boldogan aludta álmát a fal mellett álló ágyakban, lassan, hogy fel ne ébredjenek, ő is beleszólt atyám beszédébe.

— Ha csak lisztet, sőt meg zsírt hozatsz, avval még nem tudok semmit sem készíteni a karácsonyi ünnepekre. Még élesztőre, mazsolára, cukorra, safránra és székfűborsra is szükségem van. Jó lenne, ha néhány zsemle is volna.

— Ugy ezt is be fogod vásárolni, — mondá atyám nyugodtan. — És ha pénzed nem lesz elég, akkor kérd meg Pável urat, hogy legyen szives és adjon hitelt. Husvétkor, ha a szent eladom, pontosan meg fogom neki fizetni. Utközben megehetsz egy zsemlyét, mert este előtt alig érsz haza. Most pedig menj lsten nevében, mert már öt óra és siess, hogy még a nyolc órai misére oda érhesz.

Igy tehát minden rendben volt. Atyám a zsákot a derekamra kötötte; a botot jobb kezembe vettem, a lámpát pedig, melybe anyám friss fagygyertyát tett, a bal kezembe, és bátran, örömmel hagytam el szüleimet, mint azt a téli napokon akárhányszor megtettem. A gyalog-ösvény, a melyen a legutolsó hóesés óta csak igen kevesen jártak még, nagyon magas hóval volt borítva, és hozzá göröngyös volt, így tehát nem volt könnyű dolog, hogy mindig ama lábnyomokba lépjek, melyeket az előttem járó, kinek valószínűleg hosszú lábai voltak, hagyott hátra. Alig haladtam még ötszáz lépést lefelé, már is a földön feküdtem, s esés közben lámpám is elaludt. Midőn e váratlan meglepetésemből magamhoz tértem, kissé borzongva néztem körül a csodaszép éjben. Eleinte borzasztó sötétség környékezett, midőn azonban szemem azt megszokták, lassankint mindinkább tisztán láttam az előttem elterülő hótengert, a téli mezbe iltözött csillagokat. A hóban lámpa nélkül is el lehet esni, gondoltam magamban, s azért a lámpát egy közeli bokorba

rejtettem el és most világítás nélkül sokkal biztonságban haladtam, mint lámpával.

A mint a völgyoszorosba leértem, az abban folydogáló patak vize oly tükör-simára volt fagyva, hogy a mint a rajta emelt gyaloghídon áthaladtam, azt véltem, hogy az ég csillagai mind a patak jegén korcsolyáznak. További utamban egy hegyet kellett megmásznom; a hegyoszorosból átértem a megyei utra, mely több erdőn keresztül a Poprád völgyébe vezetett. A mint a hegyről a völgybe érkeztem, egyszerre eltűnt a csillagos ég, s a tiszta üde levegőt szénfüsttel vegyített, nedves levegő váltotta fel. Oly nagy köd volt, hogy három lépésnyire sem láttam magam előtt s csak is a tompa dübörgésből, melyet az épen arra haladó vonat okozott, s a kellemetlen szénzagról, mely a gyárak kéményeiből árasztotta el az egész vidéket, tudtam meg, hogy L . . .-hez közeledek.

A völgyben nemsokára elértem az országutat, melyen a felcsengőtűzött lovak húzták a szánokat. A köd is oszladozni kezdett, úgy, hogy már könnyen kivethetők a tova síkló szánokat és a mellettem elieső embereket, kik a karácsonyi ünnepekre haza igyekeztek. A mint így az országuton tovább haladtam, csakhamar feltűnt szemem előtt az országrútról jobbra egy nagy sötétes folt, mely nem volt más, mint a célul kitűzött L . . . város.

Még emlékszem, hogy midőn a városba értem, valami boldog, ünnepies hangulat szállotta meg lelkemet. Mindenki, a kinek csak ideje volt, sietett a templomba, hogy az istentiszteleten való részvét által minél buzgóbban előkészülhessen a szent ünnep örömeire. Mielőtt a mise megkezdődött volna, a hitközség tiszteletreméltó kántora haladt végig a templomon, figyelmesen szemlélve az ajátoskodókat, mintha közöttük valakit keresne. Végre felém közeledett és lassan megkérdezte, vajjon tudnám-e az orgonát nyomni, mert a rendes orgonanyomó beteg. Búszkeséggel és örömmel eltelve, hogy az Úr szolgálatjára méltónak találtattam, mentem fel a kórusra. S mialatt a réám bízott munkát ajátosan, szorgalmasan végeztem, felhangzott a nép ajkán a feledhetlen ének:

Harmatozatok, oh Egék!
Hozd, felhő az igazat!
Igy szóltak volt a régiek,
Várán Megváltójukat,
Kit nekik a kegyes Isten
Megígért volt már több ízben,
Hogy példáját követve
Feljutnának az Egbe.

Arra is emlékszem, hogy azon reggelen, a szent mise után odatérdeltem egyik szentnek a képe elé, és hogy ott ajátos imában, összekulcsolt kezekkel kértem a kegyelmet, hogy mindazt, a mit szüleim az nap reám bíztak, szerencsésen és az lsten áldásával kísérve, bevégezhessem. A kép páduai sz. Antal képe volt, gondoltam, hogy ő meg fog segíteni, mert sokaktól hallottam már, hogy őket megsegítette.

Ámbár valami szorongás fogott el, mégis elég bátran hagytam el a templomot. A templom kívül minden azt a benyomást tette reám, hogy az emberek szorgalmasan készülnek a szent est megünneplésére. En is tehát sietve mentem Poprádi fakereskedőhöz. A mint az első ajtón be akartam a házba jutni, az öreg Poprádi, a mint később megtudtam, a hátulsó ajtón el akart előlem ilani. És sikerült volna neki a szökés, hogy ha véletlenül meg nem látom. Midőn észrevette, hogy szándéka nem sikerült, kissé boszusan így

szólt hozzám: Péter, ne az első ajtón menj be a házba, mint valami ur, hanem légy alázatos; nem tudod, hogy a parasztgyerekeknek a hátsó ajtón illik bemenni. Tehát a hátulsó ajtónál találkoztam vele.

— Ugye bár, kis fiam melegedni akarsz — mondá hízlelgőbb hangon és kezével olyan mozdulatot tett, mintha a házba be akart volna küldeni. — Menj csak be, ma nagyon hideg van! S ezzel el akart távozni.

— En nem fázom — felelém — hanem édes atyám tisztelteti és kéri, legyen szives, küldje meg a pénzt, mert nagy szüksége van rája.

— Hogyan? Micsoda pénzt adjak meg? — kérde ő, — igaz is — folytatá kissé várta — te annak a parasztnak a fia vagy, ki ott fenn a hegyen az erdőben lakik. Nagyon korán felkelhetél, hogy már most itt vagy. Pihend csak ki magadat. És én is szépen tiszteltetem édes atyádat és boldog ünnepeket kívánok neki; nem sokára meg foglak benneteket látogatni és akkor mindent kiegyenlítek.

Majdnem tönkretettek a vén zsidónak e szavai. Fájdalommal láttam, hogy Poprádi elhatározása teljesen tönkreteszi karácsonyi boldogságunkat, örömlököt. Tehát könyörgésre fogtam.

— Igen kérem, adja meg a pénzt, mert lisztet, zsírt, sőt és más mindent kell bevásárolnom és üres zsákkal nem szabad hazamennem.

Haragosan nézett rám. — Te már nagyon is kiismered magad, te kölyök! S erre még haragosabban elővett zsebéből egy vörös börtört, melyben sokáig kotorászott ujjainál. Végre nagy nehezen előkeresett egy forintot és így szólt: — Na itt adok egy forintot: majd két hét múlva a többit is megadom, most nincs több.

A forintot a kezembe nyomta s eltávozva magamra hagyott.

Azonban nem vesztettem el a lélekjelenlétemet. Habár csak egy forintom volt, még is elmentem a kereskedőhöz bevásárolni. Ott egész nyugodtan, mintha a tárcámban lett volna a szükséges pénz, kértem két kiló sőt, tíz kiló lisztet, azután élesztőt, mazsolát, cukrot, safránt és székfűborsot. A kereskedő maga szolgált ki; mindent szépen becsomagolt s végre mindent bele is rakott a zsákba, melyet atyám a derekamra kötött és pedig úgy, hogy a zsákok vállamra véve, a becsomagolt tárgyak egyik része elől, a másik hátul lógott le.

Midőn mindez megtörtént, épen olyan nyugalommal, mint a hogy megrendeltem, kérdeztem a kereskedőt, hogy mindezt mit fizetek?

— Mindössze három forint tizenöt krajcárt — felelé — miközben a krétával villámgyorsan írta a táblára a számokat.

— Jól van — felelém; itt van egyelőre egy forint; a többit majd édes atyám, ki fenn a hegyen, az erdőben lakik, husvétkor megfizeti.

Rám nézett a szegény kereskedő és egész meglepetve kérdezte:

— Husvétkor? Melyik évben?
— Most, a legközelebbi husvétkor, mikor atyám a szentet eladja.

Ekkor a kereskedő felesége is beleszólt eszmecsereinkbe:

— Egész bátran nála hagyhatod — mondá — az édes apja már többször vásárolt nálunk hitelbe, de eddig mindig pontosan megfizetett; majd megfizeti most is.

— Hisz úgy sem veszem vissza tőle — felelé Pével.

Ez aztán kitűnő kereskedő, gondoltam magamban. Már köszönni akartam, hogy távozom, midőn a szemlék is eszembe jutottak, melyeket anyám rendelt meg.

— Kaphatnék-e itt még öt zsemlyét is? — kérdelem.

— Zsemlyét csak a péknél lehet kapni — volt a kereskedő válasza.

Tudtam én ezt nagyon jól, de még soha életemben nem hallottam, hogy valaki néhány zsemlyét hitelbe vet volna; azért tehát a kereskedő nevének, kit pártfogómnak tekintettem, egész bizalommal feltártam helyzetemet. Mintha csak anyám lett volna, olyan szeretettel adta kezembe a zsemlyék árát s midőn észrevette, hogy folytonosan arra a zsákra szegzem a zsemlemet, amelyben aszalt szilva volt, egy jó nagy marékkalet a zsebembe, minek szerfelett megörültem.

Pártfogóm tehát sokszoros hálaára kötelezett nem csoda tehát, hogy néhány perc múlva hálattal és örömmel siettem végig L... főutcáján. Itt is, ott is bepillantottam a kapukon a házakba; mindenfelé ölték s pulcálták a baromfiakat; sok helyen dagasztottak, másutt pedig szaladtak a leányok a pékhez, hogy a bevetés idejéig el ne mulasszák; vig életkép volt ez s mindenütt öröm-hangulat; mégis sajnáltam ezeket az embereket, hogy nem oly boldogok, mint én, ki egész kis vagyonnal a vállamon hazafelek. Ez lesz aztán holnap boldog karácsony! Hiszen anyámnak lesz mindene, a mivel csak a karácsony örömeit fokozni lehet! Disznót is öltek otthon; lesz friss hús, kalbász, hurka, cukros sütemény, turós lepény, minden, a mi csak kell! — Ezek az urak, kik itt a városban laknak, minden nap ehetnek ilyesmit, de mi csak egy évben egyszer jutunk hozzá és pedig egészséges gyomorral; ez lesz aztán valami! — És mégis midőn hazafelek igyekeztem, legkevésbé gondoltam az evésre; minden gondolatomat az ujonnan születendő Megváltóra s a keresztény világ ünnepeinek legfelségesebbikére: a Karácsonyra irányoztam. A szent estén, ha hazaérkeztem, előfogom venni a szentírást s mindnyájunk jelenlétében felolvasom Krisztus születésének történetét; anyám elő fog énekelni, mi meg utána lelkesen, buzgóan; majd imádkozunk terdenálva Krisztus születését ábrázoló képünk előtt s azután boldogan, kimondhatatlanul boldogan fogunk várakozni tíz óráig. Ha a szobánkban tíz órát üt, mindnyájan jó melegre felöltözünk s lemegyünk N...-be, hol a plébános ur éjfél misét fog tartani nagy ünnepélyességgel! Már előre örültem, hogy mi is oda fogunk térdeni a niellőkoltár elé, melyre oda van helyezve a kis Jézus jászola, melyet a szűz anya, szent József, a pásztorok és barnok környeznek; ott van a hegyen Betlehem városa is és fölötte az angyalokkara, a mint énekelik: „*Dicsőség a magasságban Istennek!*” Ezen gondolatokba mélyedve, gyorsan hagytam magam mögött a várost s ki tudja, meddig foglalkoztam volna még ez igazán lélekmenesítő gondolatokkal, ha a sikos szánuton párszor el nem csuszom. A csomagot is, mely jobb vállamat már nagyon nyomta, át tettem a bal vállamra s vigyázva, hogy ne legyen alkalmam többé a hóból felkelni, tovább haladtam.

Az utolsó csárda mellett négyesfogatu szán jött velem szembe. Négy pompás bogár-fekete ló volt a könnyű szán elé fogva, melyeket egy szép, elegáns bundába burkolt kocsis hajtott. Talán a király szánkózik a mi vidékünkön? — gondoltam — de nem. Rozgonyi földbirtokos ur ült hátul a szánkóban, igen finom bundába takarózva s valami finom szivart szítt. Akár magyar mágnásnak is beillt volna. S a mint a szán nyilsebséggel közeledett a láthatárhoz, elgondolkoztam: Mégis csak rosszul van ez a világ berendezve. Abban a szánkóban egy erőteljes férfi ül és négy erős lóval hagyja magát huzatni, nekem pedig gyenge gyerek létemre gyalog kell vinnem terhemet fel a hegyre. Ez már még sem járja!

Eközben déli tizenkét óra lett. A kődön keresztül elég tisztán ki lehetett venni, a nap korongját. Ma nem szállt a nap nagyon magasra, mintha ő is korán akarna nyugalomra térni s a hosszú szent éjten pihenésben tölteni... Lábam bamba szurást éreztem, tagjaim mind fáradtak voltak... Nem messze a helytől, hol a hegy-mászást megkezdenem kellett, állott az Údvözlő keresztje. Még mai napon is úgy áll ott. A kereszt lábainál áll sz. János és Magdolna, a csoport előtt a terdeplő az imádkozó utasok számára, s mindez deszkaházzal van fődve. Én is imádkoztam, azután letültem a számoilyra, hogy ebédemet elköltssem. Zsemlyét ettem és szilvát: s milyen gazdag lakomának tartottam ebédemet, pedig milyen szegényes volt! Megelégedetten vettem magamra keresztet.

Midőn tehát ebédemet befejezve felállottam, ismét vállamra tettem kettős csomagomat. A mint az erdőben felfelé haladtam, s mindenfelé csak kőd és zuzmorás fák környékeztek, — többször gondoltam Lengyel Jánosra. Jánosbácsi szénkereskedő volt, ki naponkint megvette azt az utat, a melyen haladtam. Istenem, ha ma is erre jönne! Űres szánkójára talán felhagyna tenni csomagomat! Talán engemet is felhagyna szánkójára ülni! Mert: olyan melegen: van még most télen is! A földet mindenfelé hó borítja, a fákról jégcsapok

csüngenek le, és én mégis oly szörnyen izzadok! Node ha haza érek, minden fáradsámat el fogok feledni! — E gondolatok közben ismét csak előrehaladtam, fel a hegynek.

Egyszerre erős dohányszag ütötte meg az orromat. Épen a hátam mögött jött utánam lasan, észrevétlenül a „Zöld Kilián.” Kilián néhány évvel azelőtt az uródmalmi erdőben erdesz legény volt, de csak rövid ideig; mikor találkoztam vele, már többé nem volt az; családjaival jó fenn a hegyen egy viskóban lakott; hogy mivel foglalkozik, senki sem tudta. Most haza felé tartott. Hátán kosarat vitt, a mely úgy látszik nem igen volt telerakva, mert nagyon is könnyen haladt felfelé; még most is erdesz ruhában járt, mely azonban már meglehetősen kopottas volt; szakálla oly nagy és sűrű volt, hogy halvány arcát alig lehetett látni. A mint észrevettem, hogy közvetlen mögöttem jön, a pipáját kivette a szájából és hangosan nevetve így szólította meg:

— Hova mégysz, fiú?

— Haza — felelém.

— Mit viszesz a zsákban?

— Mindenféle aprólékost karácsonyra.

— Sok mindenfélé? Teremtette! Kinek a

fia vagy?

— Azé az emberé, a ki ott fenn a hegyen lakik.

— Egész addig a házig akarsz feljutni? No akkor ugyancsak sietned kell!

— Majd sietek is! — mondám s ujra megindultam.

— Tudom, hogy jól fogsz az éjjel aludni ilyen nagy ut után — válaszolá Kilián, ki folyton nyomon követett.

— Ma éjjel nem alszunk, mert ma karácsony éje lesz.

— Hát mi mást akarsz éjjel tenni mint aludni?

— N... be megyünk az éjfél misére!

— N... be akartok menni? — kérde éjjel olyan hosszú utat megtenni?

— Nem olyan sokáig tart az az út. Tíz órákor este elindulunk, s három órákor hajnalban ismét otthon vagyunk!

Kilián szájába vette a pipát. No hallod, ehhez már ugyancsak sok vallásosság kell! Nap-pal L... be menni, éjjel pedig N... ben az éjfél misén is jelen lenni, ahhoz már mégis kell valami! En már nem tudom annyira szeretni vallásomat Te, mondd nekem valamit. Ha csomagodat bele akarod tenni hátasokosamba, hogy egy ideig vigyem, te addig kipihenhesd magadat, úgy azt nagyon helyesen teszed; miért ne vinné az öreg számár is egyszer a terhet?

Ebbe a legszivesebben belegyegeztem, s mialatt csomagomat a kosárba tettem, azt gondoltam magamban: Még sem oly rossz ember ez a „Zöld Kilián” mint a hogy mondják.

Most már könnyen szabadon mozogtam.

— Igen, igen, a karácsony! — mondá Kilián bodor füstöt eregetve pipájából, — úgy van az mindenütt. A emberek felizgatják magukat és azt hiszik, hogy mindaz, a mit ilyenkor tesznek, ajtatosságból teszik; pedig dehogyan! az nem igaz. A karácsonynapja is csak olyan nap, mint a többi, egy cseppet sem különbözik tőlük! Igen a gazdagnak mindennap karácsonya van; olyan szegény embernek ellenben mint mi vagyunk, mindig csak nagypéntekje van.

— A nagypéntek is szép nap! — véltem én.

— Igen szép annak, a ki úgy böjtölhet, hogy hallal, vajjal, tojással, buktával, meg fánkkal jólakhatik! — nevetett Kilián.

Úgy tűntek fel előttem e szavak, mintha valami pogány, vagy legalább is istentelen ember beszélné velem. Amit azonban ezután mondt, azt már nem értettem, mert annyira kezdett sietni, hogy képtelen voltam őt követni. A sikos havon majdnem minden lépésnél hátracsuszam; Kilián pedig, ki se elfáradva nem volt, se pedig vissza nem csuszott, mert vas kampókat kötött a csizmájára, már vagy kétszáz lépésnyire volt tőlem.

„Kilián bácsi!” — kiáltottam utána.

Nem hallotta. A távolság közte és közöttem mindig nagyobb lett; az útkanyarodónál némelykor egészen eltűnt szemem elől elől, s midőn ismét előtűnt, már akkor alig láttam a kőd miatt alakját. Most már igazán aggodni kezdtem csomagom miatt. Már a völgykatonához is elérünk, hol utunknak ketté kellett válnia. Futni

kezdem; a veszély láttára elfeledtem, hogy fáradt vagyok, s sebes futással közeledtem feléje. Ma sem tudom, miért szaladtam? Mit használt volna, hogyha el is érem őt, ha hiányzott benne a jóakarát, hogy a csomagomat visszaadja, ben nem pedig az erő, hogy azt tőle elvegyem? N-hiszen, gondoltam, mit fogok én szegény fiu csinálni, ha egész Kilián házáig kell futnom, hogy csomagom megkaphassam; egész éj lesz, mire haza érek!

A mint így mindketten ugyszólván futotunk, elértünk egy szánkót, melyet két ökör huzott előttünk. A szánkóban egy kormos szénégető ült; Havasi János volt a neve. „Zöld Kilián” már épen el akart a szán mellett osonni, midőn teljes erőmből elkezdtem kiabálni: „Jancsi! Jancsi! Légy olyan jó, vedd fel a csomagomat szánkódra, ott van Kilián bácsi kosarába, vedd el tőle!”

Kiáltásom nagyon is kétségbeesett lehetett, mert Jancsi hamarosan leugrott a szánkáról s elszántan állott Kilián elé. És midőn Kilián látta, hogy Jancsiban védőre találtam, lekapta hátáról kosarát, s csomagomat odadobta a szánra. Valamit mormogott fogai között a „buta medvék” ről és a hátatlanságról, hanem aztán hamar odábbállott.

Jancsi elhelyezte a csomagot és kérdezte, hogy szabad-e reá ülnie? Kértem, hogy azt ne tegye. Nem is tette. Szépen egymás mellé ültünk, s vigyázva tartottam ölemben pakkomat, mely miatt már sok aggodalmat hellett kiállnom.

Végre elérkeztünk a legelső hidhoz. Jancsi elkezdett kiabálni az ökrökre: „Csáli hó Csáli!” majd pedig azt mondta: „Igy ni!” Az ökrök megértették Jancsi szavát, én nem; úgyve maradtam, de csak rövid néhány pillanatig, mert Jancsi tudtomra adta, hogy le kell szállnom. Az út ugyanis a hídnál ketté vált, s így nem mehettünk tovább is együtt. Jancsi útja balra vezetett, nekem pedig még egy kis utam volt fel a hegyre.

— Isten fizesse meg szívességedet, Jancsi!

— Jól van Péter, máskor is! Az a fő, hogy a csomagodat visszakaptuk!

Az alatt, míg csomagommal szüleim házához értem, egészen beesteledett és erősen kezdett havazni. Hála Isten! csakhogy ithon vagyok! — kiáltottam édes anyámnak, ki épen akkor jött ki a konyhából.

— Meg van-e minden? — kérdé boldogult anyám.

— Igen!

— Jól van kis fiam. Éhes vagy ugyebár? — kérdé s anyai szeretettel zorított keblére és halmozott el csókjaival.

Hagytam magam. Édes anyám lehuza lábaimról csontkemény cipőimet, mert azt akartam, hogy a hó, jég leolvadjon róluk s hogy mire az éjfél misére megyünk, ujra bekenjem. Azután fáradtan ültem az asztalhoz, hogy a meleg vacsorát elköltssem.

De ime, a vacsoránál félbeszakad visszalelkézőseim fonala. Csak arra emlékszem még, hogy mire ismét magamhoz tértem, ott feküdtem jó meleg ágyban, melyre szobánk kicsi ablakán keresztül a karácsonyi napugár árasztotta világosságát.

Schoderbeck Lajos.

Bűnhődés.

Ámor, a vidám kis gonosz
Pajkos kacajjal táboroz
Egy népes sétátéren.

Incselkedik s mulat rajta,
Hogy milyen nagy a hatalma,
Mert: hódít szörnyűképen...

... Egy csúf darázs nagy dühösen
Megszúrta kezét e közben:
Jajszóra fakadt menten.

Látod, látod, te kis füles,
Hogy fáj e kis csipés neked,
S te sebet ejtsz a sziveken!...

Staudacher Mariska.

Cigány-temetés.

I.

— Kenyergem, idehaza van a tisztelendő ur?
— Igen.
— Ugyan csókulom a kezsit-lábát, hujja ki egy sóra.

— Menj be hozzá magad.

— Hát hun lakik?

— Ott a második ajtónál kopogtass.

Káro (már a mint somgyul mondják a „Károly” nevet) a külső ajtónál leteszi az x-szinű kalapját és besomfordál a másik ajtó elé. Ott még egy darabig morfondéroz, hogy mit is fog, hogyan fogja mondani a plebános urnak, aztán nagy fohászkodással nekibátorodván kopogtat — nagy alázatosságában az ajtónak csaknem legalján.

A belülről hangzó tessékélésre óvatosan megnyomta a kilincset s benyitja: de olyan szűkre nyitja az ajtót, hogy alig tuja magát betuszkolni a szűk nyíláson. Óvatos léptekkel kerül ki a szőnyegek s úgy csuszik oda a plebános elé, nagy hadakozás után elfogja a pap kezét s akkorát cuppant rá, hogy a kívül járó cseléd azt gondolja, hogy az orvososság üvegéből huzták ki a dugót, a plebános pedig kénytelen a kezefejét a zsebében titkosan megtörtölni.

— No mi jót hoztál, Káro? Előzi meg a plebános a cigányt.

— Dicsértessék azs Ur Jézus sent neve minderekké.

— Mindörökké amen!

— Serencés jó napot kívánok a nagyságos tisztelendő urnak!

— Adjon Isten.

— Egésszigire váljék az éccsaki nyugodalom!

— Neked is. Hát mi jót hoztál, mond már egyszer!

— Jót? Kérdi a cigány kétségbeesett arccal. Nem jó azs, a mit in hozsok, csókulom a kenyekit. Ném jó azs, nagyon ross. Igen ross. Borzasztó ross. Jáj Istenem, bizony ross.

— Talán az édes apád halt meg, hogy annyira jajgatsz?

— Nini! képed el a cigány. Hát ezst hunnan tudja?

— Honnan? Hát tudom. Leolvason az arcodról! felel a plebános, a ki csak ugy véletlenül találta el a cigány baját.

— Bíz igazs azs arcsomrul leolvashati. Meghalt, meghalt! Vége van! Sohase látjuk tebet azs in drágalatos ides jó apámat. Jáj, jáj, Istenem de megverül!

Es a cigány valóságos műkönyveket facsart ki szeméből.

— Ugyan ne farizeuskodjál, Káro, hiszen mig élt az öreg, addig csak vertétek, koplaltatátok.

— In? in? A Devlâ verjen meg, ha a kisujammal bántottam étet. Nem in!

— Persze, a kisujaddal nem bántottad, hanem az öklöddel.

— Már —

— No csak ne tagadd. Hol van az irás? Elhozta?

— El, elhozstam. Hogyne hozstam vóna el. Itt van, kenyergem.

Belenyul a cigány a belső zsebébe, a melynek az a különös tulajdonsága van, hogy belülről kezdődik, de kívülről végződik. Előkotórász a rejtelmes helyről egy gyűrött papírost és átnyújtja.

— Tessék, itt azs irás.

— Hisz ez egy marhapasszus, te!

— Jájjáj, elhibáztam, csókulom a kisujja hegyit. Ne tessék haragudni a seginy csigányra, hiszen olyan a fejem, mint a hangyaboly, a sok bänkódástul itt les a másik zsemben.

— Belenyul a másik zsebébe, mely viszont olyan sajátsággal bír, hogy kívülről kezdődik, belülről folytatódik, de sehoh sem végződik. Ennél fogva Káro kénytelen a harmadik zsebéhez folyamodni, melyet a csizmaszár képvisel. Es valóban a zseb-helyettesben megleli a halotti jelentést, a mely a következőképen hangzik:

„A meghalt vezeték és keresztneve és családi állása: Kalányos János öreg cigány, Káro-nak az aptya.

A meghalt állása vagy foglalkozása: Kolompár cigány vót, nem foglalkozott semmivel.

Lakása: nem vót.

Születéshelye: Durranes vagy pedig Csungó.

Kora: 81-gy.

Vallása: romai kamólikus.

A halál oka: leesett a szekérül szegény.

A kör neve: nem vót.

A gyógykezelő orvos neve: asse vót.

A halál napja és órája: 1902, novem. 8-tz dilelöt 10 ór.

Az idő, melyben a halot eltemetendű: november 10-zedikén d. el. 9. de Kezit csókulom a nagyságos urnak, lehet ám azér 9-kén is eltemetni ha teccik.

Eszrevételek: nints.

Kelt: Vas Bokor jósef halot kém rigol 1902 no. 9-dikén halottkém.”

— Hát majd holnap reggel nyolc órákor legyen itt a kocsi.

— Kocsi-i?

— Igen, a kocsi. Tudod hogy vidékre megyünk temetni, kocsit kell előállítani. Gyalog nem mehetünk Rigolyra ilyen sárban.

— De, kenyergem alázstall, — hun vesek én kocsit?

— Az a te dolgod. Van lovad ugy-e?

— Van, seginy!

— Nohát Kocsid nincs?

— Nekem?

— Neked!

— Nekem — kocsim: Sohse vót, csókulom a kezsit.

— Hát a testvéreidnek van tndom.

— Azoknak perse hogy van, hogyne vóna. De nem adják ám oda nekem.

— Nem is nekem adják hanem az apátok tisztességére.

— No nem tudom. Tecsik tudni, azok nagyon komisak.

— Nincs időm alkudozni, van lovatok, kocsitok, hát leván. Holnap reggel nyolc órákor itt legyen a kocsi. Hol van a halott? a faluban?

— Dehogy a faluban, kenyergem. Kint tanyázunk a Kucsorgóban.

— No jól van. Isten áldjon meg!

— Azstán csókulom a bokáját, mit kóstál majd az a temetés?

— Hatvanhét krajcár jár a papnak, huszonhárom a kántornak.

— Hatvanhét?? Huszonhárom?? Sent Súz anyám, hun vegyek in anyi tenger pizst! — Nizsze drágalatos tisztelendő urnak, tizenhat krajcsárom maradt a nagy keltekezésibű. Mert nekem kellett megvenni a koporsót, semfedét, tista fehérruhát azs eregnek, in fiztettem ki élere a kiharangozást, mert a kálomisták máskép nem harangoznak ám pápista halottra.

Maradt tizenhat krajcsárom. Isten láti lelketem, nints egy megvesekedett fakrajcsáromnál tebb; nem tudom, mit esnek holnap rajkóim. Szegény csigán vagyok, a jó Isten áldja meg a lelkét sipsiges drágalatos tisztelendő ur, tegye meg azst a nagy jószágot a seginy csigánnak, temesse el azs ereget ingyirt. Majd ledolgozom,

— Dolgozol? te? Ismerlek én téged!

— Isten bizony, ledolgozom, ha lesakad a két kezsem is. Így gerbüljek meg, ha nem dolgozom le!

— Jól van jól, csak ne átkozódjál; inkább elhiszem. Hát majd eltemetjük ingyen. De most menj át a káplán urhoz és jelentsd be neki is s aztán a mester urnak.

— Elmegyek, el a káplány urhoz is, a mester urhoz is. Csókulom a kenyekit, a felséges Ur Isten áldja meg azst a jó sivit, adjon egy pár krajcsárkát, hogy legalább egy pipát vehessek azs in drágalatos édesapámnak.

— Ejeha, most még én fizessek nekd? Aztán minek az a pipa?

— Kenyergem egis íletiben szeretete a pipát, hadd pipázzson a másvilág is, máskép nem vóna nyugta a sirjában.

— Bolond vagy Káro. A meghaltaknak nem kell pipa. Azoknak imádság kell.

— De bizony a vén Petinek, azs idesapám testvére fiának a sógorának a lelke is visszajárt, mert nem tették a pipáját mellije!

Ugyan ne beszélj ilyen ostobaságot. Kú

lönben is minek kellene új pipa, volt az apának pipája.

— Volt volt, csókulom a kezed fejt, de azs éjjel ellopták tőle.

— No ebatta, hát most már nézd ám, merre hagyott likat a kőmives az ajtón. Nem elég, hogy ingyen temetik el az apadát, most még hazugságokkal és ostoba beszédekkel tölem pénzt akarsz kicsikarni?!

— Azs Isten áldja meg, no ne haragudjék, drágalatos jó tiszteendő ur! Nem sólok egy kukkot se tebbet.

— Jól van jó, menj már Isten hírével.

— Kezsid lábát csókulom. Dicsirissék azs Ur Jézus Kristus drága sent neve mind —

— Azt majd én mondom rá: mindörökké amen! Ugyan hagyj békét a kezemnek.

De csak nem tudta a plebános megvédeni egy második megtiszteltetés ellen a kezét.

Kihátrál Káro és átmege a káplán urhoz, a hol újra eljásza ugyanezt a komédiát, de eredményesebben, a mennyiben a még tapasztalatlan káplánt megpumpolta két hatos erejéig.

Aztán a mesterhez ment a cigány, a hol azonban kisült róla az a huncutság, hogy nem „tizenhat krajcsárja“ van, hanem több mint öt forintja, a mennyiben egy tizenhat strófás bucsuztatót csináltatt.

II.

— Kirem alásan, meggyüttem a kocsiával; ha sives vóna a tiszteendő ur elgyinni eltemetni azs idesapámat.

Kimegy a káplán: hát uramfia! nincs is ülés a kocsin.

— Hát hová ülök én meg a kántor ur?

— Hová? . . . hová? . . . vakarja fejét Káro, mintha most jutott volna eszébe.

— Igen bizony hová? A kocsi oldalára csak nem ülhetünk? Nem tudnál szénából-szalamból valami ülést összetákolni?

— Sénából? Salmából? Hun vegyek in ilyen drága csemegét? Tököt esnek a lovak; sénáról csak álmodnak!

— Szegények! No majd segítünk a bajon.

Rögtönöztek rá ülést kukoricacsutából, meg szénából; a káplán ráterítte a pokrócát s készen volt az ülés. Nem is volt olyan nagyon rossz.

Hanem a tők-évo lovak nem sok jót ígértek; lapockájukra bizvást tarisznyát lehetett volna akasztani; kapáltak első lábukkal a földet erősen és busan lógatták a fejüket. Igazán temetési hangulatot tolmácsoltak külsejükkel.

Nem épen rövid biztatás után utnak erednek a macskák — akarom mondani: lovak. A kocsiiban pedig ültek: elől a cigány, meg egyik rajkója, egy 6—7 éves purdú; hátul a káplán és a kántor; középtűt pedig egy kutya, mely a legutóbbi vásáron itt maradt s mivel tudták, hogy Rigolyból való, most visszaakarták vinni; ott csak hazatalál. A kuvasz igen is barátságos viseletet tanusított a rajkó iránt, a mennyiben mindig hozzádörgölőzködött a kocsi alján kuporgó gyerekekhez s nyalta ennek zsiros orcáját. Am a rajkó ezt a nagy barátkozást nem a legjobb néven vette; félt is szegény a kutyától, de meg a folytonos nyalakodás ellen is volt kifogása; nem győzte magát védelmezni a nedves jóakarát ellen.

Baktattak, baktattak az állatok; Káro egyre beszélt, hol előre a lovakhoz, hol hátra az urakhoz; közbe-közbe elrítta magát s törölgette a szeméit.

A faluban még csak ment a menés; hanem a mint kiértek a puha, porhanyó mezei utra, kitűnt a kocsinak egy sajátosság tulajdonsága, hogy t. i. egy arasznyival szélesebb volt a rendes járműveknél s így nem passzolt bele a kerékvágásba. Keserves fölfedezés volt ez; de még keservebb utazás: a kocsi egyik oldala mindig magasabban volt, mint a másik, ha kemény volt az út; vagy pedig a hol porhanyóbb, ott meg a kerekek nagy kinnál új csapást vágta az egyik oldalon. A tökkel tartott párák ugyancsak szidhaták még azt is, aki a kocsiat kitalálta.

Az utazás folyamán pedig Károban fedeztek föl egy különös tulajdonságot, t. i. mindig csak a rudast ütötte-verte, a másikat csak szölongatta szép szeliden; pedig emez félannyit sem fáradozott.

— Te, Káro, miért vered mindig csak a rudast? kérdi a káplán, a ki már meg nem áll-

hatta, hogy ez igazságtalanság ellen föl ne szólaljon.

— Kirem alásan, azs nem az enyim!

— Ugy? Hát kié?

— A Csicsaé.

— Ki az a Csicsa?

— A tezsivrem.

— Hát ez az igazság? Először is nálunk azt mondatd hogy neked nincs lovad. Másodsor meg a te lovad nem is huz, csak a másik.

— Haj, haj! Gyi te!

Ez volt a cigány felelete, miközben az igazság kedviért szeliden ráshintott a maga lovára is. Aztán megint csak folytatta a maga módszerét s nagyokat vágott az ostornyéllel (a madzagot kimélte) a rudasnak zörgő csontjaira.

A rendes körülmények közt háromnegyed órai utat másfél óra alatt megtévén, elértek a Kucurgóhoz. Ez egy tisztás a Rigolyon innen fekvő szomszédos erdő szélén. Itt szoktak Károék tanyázni.

Már messziről hallatszott a cigányok gyász-böge.

A hang után törtettek keresztül az erdőn, — minden pillanatban a feldőlés veszedelmének kitéve. Végre eljutották a tanyára.

Két rongyos, füstös sátor, meg két ekhós szekér képviselte a tanya épületeit; egy csomó cigányasszony, meg nagyobb csomó gyerek s egy-két férfi a lakosságát. Az asszonyok főztek, pipáltak és rittak; a gyerekek ettek, ugráltak és rittak, a férfiak ültek, pipáltak és ittak. Az egyik tűz mellett feküdt a vén cigány gyalutalan koporsója.

Első dolga volt a káplánnak a koporsót messz. bb vitetni a tűztől, melynek füstjét az ideoda csapongó szellő mindig rájuk hajtotta. Második dolga volt ráparancsolni a fülhasogatóan és crescendo ordító népségre, hogy hallgassanak el. Lassankint lecsendesedtek, csak a megholt felesége, egy rut vén sziprtyó dudolt a koporsóra borulva valami sirató éneket magyar és cigány nyelven keverve. A gyerekek is elhallgattak, de annál rosszabb volt, mert akkor meg tulságos kíváncsisággal vették körül az egyházi ruhát fölöltött papot s már a szurtos kezeikkel kezdték kitapasztalni a hófehér karing csipkéinek meg a stóla arányhímzésének minéműségét. Csak erőlyes parancsszóra tudta őket magától elkergetni; sivitovza menekültek anyáik hiányos ruhája mögé, a hol azonban a remélt védelem helyett ütegekben részesültek; mire újabb bögebe törtek ki.

Nagy nehezen rend-csend lett. A szertartás szép rendben folyt le, csak a Miatyánknál történt egy kis incidens, t. i. a cigányok nem tudták folytatni a Miatyánkot; Káro ugyan zokogott olyasfélét, hogy „mí kenyerink mindennapit ne vidd a kisirtetbe,“ — egyik asszony meg cigányul mormogott valamit; de végre is csak a két hivatalos személyiségnek kellett az egészet elmondani. Mikor pedig a pap szentelt vízzel meghintette a koporsót, egy pár csepp a rajta boruló vén cigányasszonyra esett, aki a szokatlan elem érintésére riadtan ugrott föl és szemrehányólag nézett a papra, mintha azt mondta volna: „Vén-ségemre kell azt a szégyent megérnem, hogy víz érinti testemet?!“

A mint vége volt a szertartásnak, a borzasztó siránkozás elemi erővel ujt meg. A vén banya rekedt bögéssel ölelte át a koporsót és nagy nagy rábeszélésre engedte kocsira tenni. A megholtnak egyik leánya pedig levágta magát a földre s keverék nyelven sikoltozta el a földön hemperegve bucsuzását; persze azt is verse és kottára szedte; sőt néha elég türethető rimeket is talált, pl.

„Drágalatos ides ereg apám,

Itt hagyl engemet ilyen árván!“

Nagyobb fontosságu volt azonban az a kérdés, hogy kinek a kocsiján szállítsák a halottat a temetőbe. A két ekhós kocsi gazdjára azal érvelt, hogy ő nem veszi a halált a kocsijára; a harmadik kocsi pedig a káplán nem engedte tenni a koporsót; nem a legkellemesebb gondolatokat kelettetve volna az a körülmény a kér úrban, már a tisztaság szempontjából is. A vitának a káplán vetett végét az által, hogy az egyik ekhós-tulajdonos markába nyomott egy-két hatost, mire ez oko. szóra a hamis cigány azonnal

ledobálta kocsijáról a cókókot s végre rátették a koporsót.

Megindult a gyászmenet. Fülstört botrányos zajongással kísérték a cigányok a koporsót. Egyik siratta a halottat, a másik siratta az árván maradt életet; a harmadik veszekedett a negyedikkel a temetési költségek arányos felosztása felett; az ötödik mind a kettővel a felett, hogy melyikük öröklí az elhunytak ködménét; a gyerekek pedig kontráztak mindegyiknek. Ezt persze nem tűrhette a káplán; erőlyesen kijelentette, hogy ha nem hallgatnak el, azonnal itt hagyja őket.

Szerencsére a temető közel volt, Rigoly inenső végén. Hogy a vén cigányasszony utána akart ugrani a koporsónak a sirba, azt természetesen találta mindenki, bár elhinni, nem hitte el senki, hogy csakugyan meg is cselekedné; hanem hát azért csak megtették a kedvét: fogták erősen és tartották vissza.

Denique elföldelték az öreg cigányt.

A visszautazásból csak azt a csekélységet érdemes följegyezni, hogy nem másfél hanem harmadfél órába került, kétszer kiesett a lócs, egyszer felborult a kocsi, háromszor rácsavarodott a cigány ostora a kerékre, kétszer elszakadt a hám, egyszer elesett a rudas; társa meg mindig az oldalt eső erdőbe akart belemenni. Káro pedig *aznap csak másnap* ment vissza, a mennyiben reggelig mulatott a kocsmában. Ellenben a káplán és a kántor *aznap és másnap* alig bírták emelni a lábukat és a derekukat, alaposan meg-ráztatván a cigány-kocsin.

*

Itt vége volna a históriának, ha egy hét mulva ismét be nem állított volna Káro a plebánira. Nagy ijedten adta elő, hogy az apja a mult éjjel visszajött.

Midőn ezt minden esküdözése dacára sem akarta neki elhinni senki, elkekeredve így szólt: — Hát legalább egy-két krajcsárkát adjon drága tiszteendő ur!

Kapott — hogy elhallgasson.

Nem hallgatott el.

— Ugyan, azs Isten áldja meg, csináljon egy kis misécskét segény idesapámért, hádd legyen nyugta!

— Hát ti imádkoztatok-e érte?

— Imádkozsni imádkozsunk; de hiába, mink csak nem tudunk olyan sipen imádkozsni, mint maga. Ugye csinál egy misécskét érte?! Csak ekkorát ni! Azs Isten is megáldja, csókulom a kenyekeit!

— Jól van no, majd mondok érte egy misét. Hanem aztán jó lesz, ha ti is imádkoztok érte és becsületesebbek lesztek; nem loptok, nem csaltok, nem hazudtok annyit!

— Mink? Sülyedjen el a felesigem, ha én megcsaltam, vagy megloptam valakit valaha!

(NB. Kárónak nincs felesége.)

K. K.

Jó mondások.

Nincs jobb gazdagság az Isten kegyelménél.

Nincs nehezebb az üres erszénynél.

Ne szemeld a másét, csépeld a magadét.

Sokszor kis felhő nagy esőt hoz.

Az Isten szeme nem alszik.

Édesebb a jó barát bora az ellenség mézénél.

Némely embernek melegebb a gubája, mint a — szive.

Ha Isten valami nehéz terhet rak rád, kését is aláteszi, hogy a teher ne nyomjon olyan nagyon.